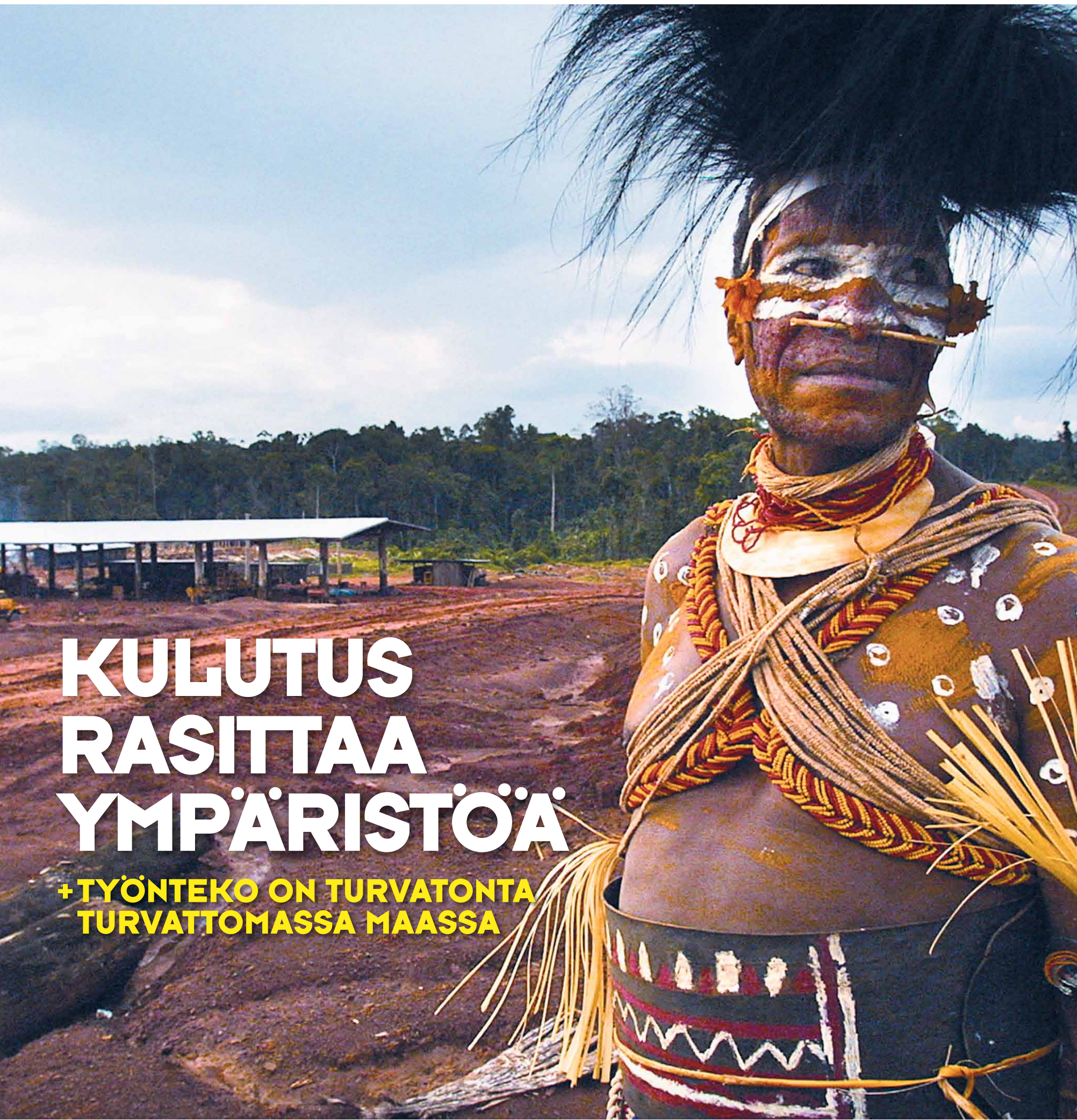

Maaailman- kauppalehti

Reilun kaupan
erikoislehti jo
vuodesta 1984.

NUMERO
4/2010

KULUTUS RASITTA YMPÄRISTÖÄ

**+TYÖNTEKO ON TURVATONTA
TURVATTOMASSA MAASSA**

PÄÄKIRJOITUS

Kenellä on oikeus luonnonvaroihin?

Tulin mukaan Maailmankauppatoimintaan lukion ekaluokkalaisena vuonna 1995. Kulu-neisiin 15 vuoteen on mahtunut reilun kaupan kentällä paljon, näkyvimpänä muutoksena reilun kaupan merkijärjestelmän tulo Suomeen sekä raaka-aineista koostuvien merkkituotteiden määrän nopea kasvu, mukaan lukien kauan kaivattu puuvilla.

Reilun kaupan sertifikaatti ei kuitenkaan vielä muuta Maailmankauppojen pääasiallisten ja pitkäaikaisten kumppanien, käsityöläisten tilannetta. Pienten osuuskuntien ja yritysten työllis-

tämät kädentaitojen ammattilaiset tarvitsevat tuulensuojaa raa'an kilpailun maailmassa – siis reiluja pelisääntöjä. Tässä suhteessa on kansainvälisessä kaupassa vielä koko reilun kaupan liikkeellä vielä paljon työsarkaa.

Luonnonvarat ja taistelu niiden käyttöoikeudesta on aina kaupankäynnin taustalla. Käsissäsi oleva Maailmankauppalehti tarkastelee kaupan ympäristövaikutuksia sekä reilun kaupan tuottajien toiminnan että heidän toimintaympäristönsä kannalta. Kansainvälisten sopimusten lisäksi kaupankäyntiin vaikuttavat toki käydäänkö maassa sisällissotaa, onko inflaatio 200 %, onko

lähimmät maat ja metsät myyty jollekin suuryhtiölle.

Kuten olen yhdeksän vuotta sitten tämän lehden pääkirjoituksessa todennut:

Ei puhuttakaan siitä, että kansalliset tai alueelliset resurssit kuulusivat niille, joiden elinalueella ne sijaitsevat. Ne ovat ”globaalia pääomaa”, joka on ostettavissa, ja jonka hinnan määrittävät ”markkinat”.

Erilaisten eettisten kulutusmahdollisuuksien lisääntyminen ei poista, mutta voi piilottaa tarpeen kauppasääntöjen rakenteellisiin muutoksiin. Edelleenkin kaikki Intian kuusi miljoonaa savikipontekijää eivät pysty elät-

tämään itseään ihmisarvoisesti työllään. Markkinatalous ei anna siihen mahdollisuutta.

Teollistuneet maat alkoivat kolonialismin myötä hyödyntää kehitysmaiden luonnonvaroja. Kaupan liberalisoinnilla on entisestään helpotettu luonnonvarojen hyödykkeistämistä. Kulutuksen kasvu lisää liikevoittoja, mutta myös ympäristöstään riippuvaisten ihmisten köyhyyttä. Tätä on toistettu kyllästymiseen asti, mutta edelleen rikkaat kuluttavat yli maapallon katonkyvyn köyhien luonnonvaroja, ja köyhät kantavat ylikulutuksen ja saastumisen seuraukset.

Mahatma Gandhin mukaan

oikeus johonkin edellyttää vastavuoroista velvollisuutta. Näin tarkastellen oikeus jatkaa nykyisenkaltaista elämäntapaamme perustuisi kehitysmaiden velvollisuuteen elää ilman ”tarvitemiamme” luonnonvaroja – siis velvollisuuteen pysyä köyhinä.

Mitä sitten pitäisi tehdä? Yhden vaihtoehdon esittää Marko Ulvila kolumnissaan sivulla 3.

Olen ollut tekemässä Maailmankauppalehteä vuodesta 2001. Tämän numeron myötä siirryn tekijästä lehden lukijaksi. Kiitos näistä vuosista niin lukijoille kuin yhteistyökumppaneillekin!

Anastasia Lapintie
Väistävä päätoimittaja

SISÄLLYS

- 3 Ajattelin toisin: Kasvun purku ja maailman köyhät
3 Poliittinen pilapiirros: Ares | Tapahtumakalenteri
4 Luomuvaate on parempi vaihtoehto
5 Nokkonen kelpaa tekstiilikuiduksi
6 Luomupuuvilla orastaa Bangladeshissa
7 Ilmastohankkeella parannettiin kahvin ja teen viljelijöiden ruokaturvaa
7 Reilun kaupan kasvioppi, osa 1: Juutti – kultainen kuitu
8 Banaanista on moneksi
8 Villi roibos kestää ilmastomuutosta
9 Kirjoja: Keskusteluja Arundhati Roy'n kanssa
10 Kaupan ympäristö-asiat kasautuvat heikompiaisille
11 Laitonta bauksiittilouhintaa Orissassa
11 Vesikriisi, kulutuskulttuurin väistämätön seuraus
12 Kehitysmaissa turvallisuus on usein hauras
14 Palestiinalaisetkin reilun kaupan piiriin
15 Ruokaa reilusti: Pikkujoulut
16 Sri Siwam Pottery & SIPAn yhteistyö Sunderlandin yliopiston kanssa
17 Mestari-kirje: Sri Siwam Pottery
18 Maailmankauppalehti 20 vuotta sitten: Solidaarisuutta – mutta kenelle?
19 Kehityspolitiikka: Naiset mukaan rauhanneuvotteluihin
19 Uutispala: Maailmankauppojen verkkokaupat
20 Reilun kaupan toimijat

Kuva Peter Kuria

**Kaupan ympäristö-
rasitukset kasautuvat
maailmassa kaikkein
heikompiaisille.
Lue artikkeli sivuilta
10–11**

**Sri Siwam Pottery
valmistaa Etelä-
Intiassa laadukasta
käyttökeramiikkaa
reilun kaupan ehdoin
16–17**

**Maailman-
kauppalehti**

NUMERO 4/2010

Reilun kaupan
erikoislehti jo
vuodesta 1984.

Maailmankauppalehti on reilun kaupan erikoislehti, joka on ilmestynyt vuodesta 1984. Lehden tarkoituksena on lisätä suomalaisten kansalaisten ja kuluttajien tietoisuutta kehitysmaiden arjesta, hankkimisensa tuotteiden tuotantoketjusta ja -olosuhteista sekä mahdollisuuksista vaikuttaa niihin erityisesti reilun kaupan järjestelmän avulla.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Kaikki kirjoitukset edustavat kirjoittajien omia näkemyksiä, eivätkä välttämättä vastaa Maailmankauppojen liiton virallista kantaa. Julkaisun tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöjen kehitysmaatiedotukseen suunnattua viestintätukea.

Maailmankauppalehden vuosikerran tilausmaksu on 10 euroa. Tilaus tehdään maksamalla se tilille 800016–70928507 ja kirjoittamalla viestikenttään tilaajan nimi ja osoite. Osoitteenmuutokset voi tehdä joko suoraan liiton toimistoon tai internetissä: www.maailmankaupat.fi/ maailmankauppalehti.

JULKAISIJA
Maailmankauppojen liitto ry
Världsbutikernas förbund rf
c/o Saloranta,
Huugontie 8, 40900 Säynätsalo
puh. 045 670 5645
liitto@maailmankaupat.fi
www.maailmankaupat.fi

TOIMITUSKUNTA

Päätoimittaja
Anastasia Lapintie
anastasia.lapintie@kolumbus.fi
045 138 5706

Toimitussihteeri
Mia Hemming
mia.hemming@gmail.com
050 361 2808

Taittaja
Heikki Sallinen
Logopolis Graphic Design
heikki.sallinen@logopolis.fi
050 570 0907

Avustajat

Arabikansojen ystävyyssseura, Jacqueline Bance, Friends of the Earth International, Heidi Heikkinen, Ville-Veikko Hirvelä, Kati Hjerp, Antti Markkanen, SIPA, Robert Winter

Paino I-print, Seinäjoki
Painos 20 000 kpl
ISSN 1455–6987

Kansi: Papua-Uudessa Guinessa asuva Sakas Aonono ja hänen perheensä ovat yrittäneet estää teiden rakentamisen maidensa läpi. ”Koen surua ja turhautumista maiden tuhoamisesta.” Kuvaaja Scheltema/Greenpeace.

Tämä numero on jaettu tilaajien lisäksi Rovaniemelle.

AJATTELIN TOISIN

Kasvun purku ja maailman köyhät

Kasvun purkamisen liike vaatii talouskasvun tavoittelusta luopumista. Tällaisen *degrowth*-ajattelun ytimessä on maailman ylikuluttavien luokkien aineellisen kulutuksen jyrkkä supistaminen ympäristön tilan ja oikeudenmukaisuuden hyväksi.

Usein meille liikkeen jäsenille esitetään vastaväite, että talouskasvua tarvitaan välttämättä köyhyyden vähentämiseksi. Kasvun purkajia syytetään vastuuttomasta politiikasta, joka vahingoittaa pahiten kotimaan ja maailman köyhiä.

Vahvaa selkänöjää kasvukritiikille antaa New Economics Foundationin tutkimus *Growth Isn't Working* vuodelta 2006. Sen mukaan 1990-luvulla maailman bkt:n noususta vain 0,6 prosenttia koitui köyhimmän miljardin hyväksi. Jotta nämä yhdellä dollarilla päivässä kamppailevat ihmiset saisivat kohtalaisen toimeentulon, pitäisi maailmantalouden kasvaa huimasti.

Pahimmillaan virallisen talouden kasvu vie köyhimmillä oikeudet perinteiseen toimeentuloonsa. Joidenkin arvioiden mukaan jopa 10 miljoonaa ihmistä – enimmäkseen kehitysmaiden maaseudun köyhiä – pakkosiirretään vuosittain teollisten kehityshankkeiden tieltä. Köyhien kodit, pellot, metsät ja elämä uhrataan kylmästi kasvun alttarille.

Maailmantalouden kasvu onkin epätoivottavaa siksi, että talouden kasvu ja ympäristövahinko kulkevat käsi kädessä. Tämä johtuu rahatalouden, energian ja ympäristöhaittojen suorasta kytköksestä. Talouskasvua ruokkiva työn tuottavuuden kasvu perustuu teollisen energian valjastamiseen, mikä puolestaan johtaa mittavaan ympäristövahinkoon kuten ilmastokaakokseen. Tähän mennessä ei ole koettu talouden kasvua ilman energiankäytön kasvua. Unelmat ”vihreästä kasvusta” ovat päiväunta, josta kasvuyhteiskuntamme ei

halua herätä todellisuuteen.

Kasvun purkamisen liike tarjoaa tässä tilanteessa järkevän ratkaisun: leikataan rikkaiden turhaa ja haitallista kulutusta, jotta köyhien tulot ja kulutus voivat kasvaa ilman, että luonto ajautuu peruuttamattomaan kaaokseen. Tällainen Robin Hood -malli näyttää parhaalta tavalta samanlaisesti kohentaa ympäristön tilaa ja lisätä yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta.

Rikkaiden köyhdyttäminen ja köyhien tulojen nosto säälliselle tasolle tarkoittaa jonkinlaista vallankumousta, sillä viime kädessä kyse on valtasuhteista. Nyt valtaa on kasaantunut kohtuuttomasti niille, joilla on yltäkylläisesti pääomaa. Tällaisessa rikkaiden vallassa – *plutokratiassa* – on aivan normaalia, että ympäristöä pilataan ja tuloeroja kasvatetaan vain siksi, että pienen väestönsosan voitot voitaisiin turvata. Koko yhteiskunta on pakotettu kasvamaan vaikka sen tiedetään kiihdyttävän ympäristötuhoa.

Mitä tällainen näkökulma talouteen ja tulonjakoon voisi tarkoittaa maailmankauppaliikkeelle? Ainakin se voisi tarkoittaa entistä määrätietoisempaa työtä suuryhtiöiden valta-aseman purkamiseksi. Siirtyminen plutokratiasta demokratiaan edellyttää puuttumista yksityisten voitto-tavoittelevien yhtiöiden kokoon ja omistumuotoihin. Kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi yhteiskunnan pitäisi häpeilemättä suosia pieniä perheyriyksiä, osuuskuntia ja julkista tuotantoa ja ajaa suuryritykset alas.

Toiseksi voisi olla aika kiinnittää huomiota energiaan, sillä öljyn tuotanto-

huipun ohittaminen vie ruuan maailman köyhimpien ulottuvilta. Fossiiliset polttoaineet on syytä varata ruuan tuotantoon ja niiden käyttö luksuskulutukseen pitäisi lailla kieltää. Maailmankauppaliike pystyisi luovalla tavalla puuttumaan tähän uhkaavaan tilanteeseen vaikkapa lanseeramalla reilun kaupan öljyn. Se voisi toimia vaikuttavana tiedotuksellisenä avauksena samalla tavalla kuin Estellen hankinta 20 vuotta sitten.

Aihetta olisi myös tukea voimakkaasti kohtuullista elämäntapaa kaikkialla maailmassa. Reilun kaupan käsityöosuuskunnat toimivatkin jo nyt monesti hyvin energiapihisti ja paikallisia uusiutuvia raaka-aineita hyödyntäen. Tällaisesta toimeentulosta ja elämänmuodosta on malliksi meille kaikille.

Marko Ulvila

Kirjoittaja on tamperelainen tutkija-aktivisti, joka oli lukiolaisena mukana perustamassa Järvenpään kehitysmaakauppaa. Hän julkaisi syyskuussa Jarna Pasasen kanssa teoksen *Vihreä uusjako* – fossiilikapitalismista vapautteen (Like).

TAPAHTUMAKALENTERI

10.9.2010–10.1.2011

Omakuvia Khayelitshasta, Helsinki

Suomi-Etelä-Afrikka -seuran järjestämä näyttely kertoo hiv-positiivisten eteläafrikkalaisnaisten elämästä kymmenen Kapkaupungin Khayelitshan townshipissä asuvan naisen kehonkartan muotoon piirtämän ja kirjoittaman omakuvan kautta. Näyttely on esillä Helinä Rautavaaran museossa. <http://helinamuseo.fi/>

22.10.2010–6.1.2011

Valokuvanäyttely ”Zapatistit: olemme ikkuna, josta katsoa”, Helsinki

Tällä kertaa eivät aseet puhu, vaan taistelu käydään arjessa. Zapatistit ovat alkupe-räiskansoista muodostunut poliittinen liike Meksikon Chiapasissa. Zapatistit tulivat koko maailman parrasvaloihin vuonna 1994 ottaessaan seitsemän tukikohtaa haltuunsa valtion sisällä. Sittemmin rauhanomaiseksi muuttunut liike on pitänyt kiinni autonomisesta alueestaan perustaen sinne oman poliittisen järjestelmän. Zapatistit eivät halua erota Meksikosta, mutta he haluavat laillisen oikeuden hallita itse yhteisöään tavalla, joka on usein osoittautunut muun Meksikon hallintomuotoa toimivammaksi. Näyttely on esillä Suomen valokuvataiteen museon Prosessitilassa Kaapelitehtaalla.

1.2.2010

Suuri Maailma kylässä -info, Helsinki

Perinteinen infotilaisuus ja Kick Off -klubi yhteistyökumppaneille ja kiinnostuneille näytteilleasettajille sekä vapaaehtoisille. Luvassa on tietoa festivaalialueen uudistamisesta, uudesta kumppanuusmallista sekä muista tulevan vuoden suunnitelmista. Ilta alkaa klo 19.00 festivaali-infolla Virgin Oilissa, Mannerheimintie 5, ja buffet-tarjoilulla, jonka jälkeen bileet alkavat kaikille avoimen Kick Off -klubin muodossa. Ilmoittaudu infoon heti osoitteeseen jouni.pesola@kepa.fi

2.12.2020

Globberien Kehitysyhteistyö tänään -koulutus, Oulu

Globberissa saat ajankohtaista tietoa kehitysmaista ja köyhyyden syistä. Saat myös ideoita, miten sinäkin voit vaikuttaa oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Tilaisuus alkaa klo 17 ravintola Tervasoiodussa, Oulun Kauppatori, Aitta 24. Lisätietoja www.globbarit.fi, ilmoittautuminen milla.hyvarinen@kepa.fi

7.12.2010

Ajankohtaisia globaalikasvatustutkimuksia Maailma koulussa -seminaarissa, Helsinki

Gloaalikasvatusta toteuttavat järjestöt toivottavat opettajat, tulevat opettajat tai kasvatustieteilijät opiskelevat lämpimästi tervetulleeksi seminaariin Helsingin yliopistoon, Siltavuorenpenger 10, auditorio 1 klo 12.15–16.00. Maailma koulussa -seminaarissa syvennytään pohtimaan globaalikasvatuksen teemoja ja merkityksiä kouluopetuksessa, opetussuunnitelmissa ja kasvatustyössä. Ilmoittaudu seminaariin viimeistään 2.12.2010 osoitteeseen: globaalikasvatus@kepa.fi Ohjelma osoitteessa www.globaalikasvatus.fi/tapahtumat/1534

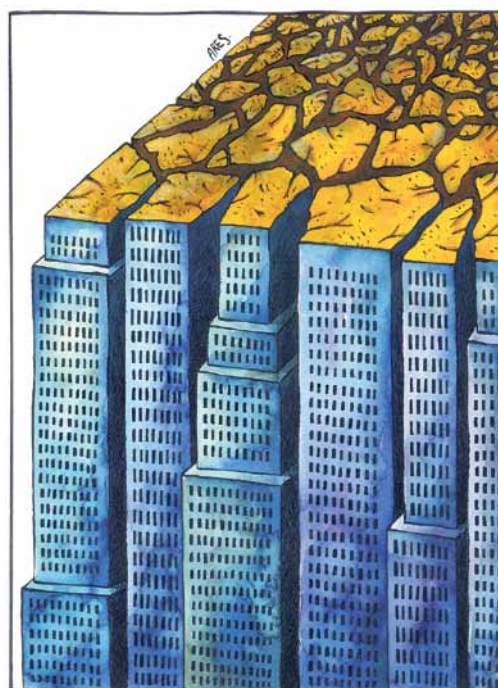
7.12.2010

Mikä maailmantaloudessa mättää?, Lahti

Finanssitalouden syövereihin johdattelee tutkija Lauri Holappa Helsingin yliopiston globaalin hallinnan tutkimuksen huippuyksiköstä. Attacin puheenjohtaja Mikko Sauli jatkaa kertomalla järjestöstä ja sen toiminnasta. Monikulttuurikeskus Multi-Culti klo 18-20, Pääjanteenkatu 1

Maailmankauppojen tapahtumia myös netissä, www.maailmankaupat.fi

PILAPIIRROS

Aristides Esteban

Hernández Guerrero eli

Ares syntyi Kuuban Havannassa 1963. Hän on opiskellut lääketiedettä ja psykologiaa. Nykyisin hän toimii vapaana taiteilijana ja kuvittajana. Sarjakuvia Ares on julkaissut yli 20 vuotta, ja palkittu niistä yli sata kertaa myös kansainvälisellä tasolla. Häntä pidetäänkin yhtenä merkittävimmistä Kuuban nykytaiteilijoista.

Kuva Heidi Heikkinen

Luomuvaate *on parempi vaihtoehto* – ekomerkki takaa tietyt ympäristökriteerit

Intiassa Agrocelin käyttämien viljelijöiden luomupuuvillan lannoitteet tulevat omasta kompostista ja vedensäästömenetelmillä on merkittävästi vähennetty keinokastelun tarvetta.

Vaatteiden valmistus kuluttaa aina ympäristöä, mutta luomu on parempi vaihtoehto kuin ei-luomu. Ekomerkki takaa valvotun tuotannon.

– Sertifioinnissa tuotantoketju pyritään selvittämään mahdollisimman pitkälti alusta loppuun. Prosessia valvoo ulkopuolinen taho tiettyjen kriteerien mukaan, ja lisäksi sertifikaatteihin yleensä kuuluu jatkuva käytäntöjen parantaminen. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö helpottaa valmistuttajan työtä, ja sertifikaatin kautta ympäristöasioista on helpompi kertoa myös kuluttajalle, verkkokauppa Karmashopin toimitusjohtaja Heidi Heikkinen selvittää.

Ekologisuutta toimitetaan nykyään siellä täällä, mikä lopulta vaikeuttaa ympäristövaikutusten arvioimista. Ympäristömerkit konkretisoivat väitteet, ja informoivat tuotannon ympäristövastuusta.

– Sertifioimattoman tuotteen ympäristöystävällisyyden selvittäminen on todella hankala ja monimutkainen prosessi. Sen arvioimista ei tulisi koskaan jättää yksittäisen kuluttajan harteille. Yksittäisen kuluttajan on paljon

helpompi tukeutua selkeään sertifikaattiin, Heikkinen sanoo.

– Yleensä ainoastaan erilaisista ruohoista, hampusta, pellavasta tai nokkosesta valmistettujen tuotteiden tuotanto on ympäristöystävällistä ilman luomusertificaattiakin. Lista voi lisätä villan, mikäli sitä ei ole värjätty, ja jos raaka-aine tulee läheltä.

Kehitysmaiden viljelijöitä tuetaan luomuprosessissa

Heidi Heikkinen kertoo, että pitkällä aikavälillä tarkasteltuna ja hyötyjen valossa sertifiointimaksut eivät välttämättä ole ylitsepääsemättömän suuria tuottajalle. Niihin on yleensä saatavilla myös tukea. Monet ekologisista tuotteista valmistavat yritykset auttavat kehitysmaissa olevia tuottajiaan tuotantoprosessin sertifioinnissa. Osa yrityksistä myös maksaa sertifiointimaksut tai osan niistä.

– Lisäksi monissa kehitysmaissa on perustettu luomutuottajien osuuskuntia tai järjestöjä, ja sertifiointi toteutetaan yhdessä. Viljelijät eivät siten joudu yksin vastaamaan sertifioinnin kustannuksista. Tällainen tilanne on esimerkiksi Intiassa. Yksittäinen viljelijähän saa sitten sertifioi-

ta tuotteesta, kuten luomupuuvillakilosta, paremman hinnan kuin ei-sertifioidusta, Heikkinen huomauttaa.

Puuvillatuotteiden valmistuksen kuormittavimmat vaiheet ovat viljely sekä värjääminen. Ei-luomuviljelyssä käytetään paljon torjunta-aineita, ja vettä kuluu keinokastelussa. Myös värjäämisessä kuluu turhan paljon vettä ja kemialliset värit kuormittavat ympäristöä.

– Monesti ympäristöasioiden huomioonottamisessa tarvitaan apua, sillä kehitysmaiden ihmisillä ei aina ole tietoa, kuinka se tehdään. Vastaanotto on kuitenkin ollut hyvä kouluttaessani kehitysmaiden tuottajia ympäristöasioissa. Siksi onkin hienoa, että kehitysmaiden luomujärjestöt sekä luomuvaatteita valmistavat yritykset tarjoavat tukea ja koulutusta. Lisäksi lukuisat länsimaiset kehitys- ja reilun kaupan järjestöt auttavat tuottajia ympäristöasioissa.

Lähes kaikki Karma-shopissa on luomua

Karmashop on reilun kaupan muotiin sekä ekologisiin materiaaleihin erikoistunut vaatekauppa

verkossa. Heidi Heikkinen on pyörittänyt Karmashopia 3,5 vuotta.

– Karmashopin valikoimasta yli 90 prosenttia on ekologisesti materiaaleista valmistettuja. Tuotteet ovat luonnonmukaisesti viljeltyä puuvillaa, hamppua tai kierrätettyjä materiaaleja. Yritykseni perusta on ekologisis- sissa periaatteissa reilun kaupan periaatteiden lisäksi, Heikkinen sanoo.

Jokapäiväisten yritysritiinin lisäksi Heikkinen pyrkii selvittämään tuottajiensa elinoloja kehityksissä ja tutkimaan tuotteidensa ympäristövaikutuksia.

Heikkinen vierailee säännöllisesti luomupuuvillan viljelijöiden ja vaatteiden valmistajien luona, lähinnä Intiassa ja Nepalissa.

– Valitsen kauppaan otettavat tuotteet tarkasti ekologisilla kriteereillä. Aina kun mahdollista, tuotteet on lisäksi valmistettu sekä luomu- että reilun kaupan periaatteita noudattaen. Karmashopin valikoima onkin lähes täysin luomusertifioitu.

Mia Hemming

Kuvat mekosta ja neuletakista People Tree. Karmashop. Kuva hupparista Prana. Karmashop.

”Sertifiointissa tuotantoketju pyritään selvittämään mahdollisimman pitkälti alusta loppuun.”

Luomupuuvilla orastaa Bangladeshissa

Bangladesh on pitkään ollut tekstiilituotannon Mekka, mutta materiaalit tuodaan pitkälti muualta. Bangladeshin käyttämästä puuvillasta vain 2 % on kotimaista, loppu tuodaan Intiasta, Pakistanista, ja Kiinasta. Reilun kaupan yritys People Tree tähtää siihen, että maan oma tuotanto siirtyisi luomuun.

Kemiallisten lannoitteiden ja torjunta-aineiden käyttö yleistyi 1970-luvulla, ja perinteiset, ekologiset tavat ovat unohtuneet. People Treen kumppanviljelijä Bangladeshissa kuvaa nykyisiä maanviljelytapoja ”hitaaksi myrkyksi”.

People Tree neuvotteli Bangladeshin hallituksen ja liike-elämän edustajien sekä erilaisten järjestöjen kanssa, ja onnistui saamaan luomuhankkeelle tukea. Hankkeeseen sitoutuivat People Treen lisäksi Waste Concern -järjestö ja Mohipur Agriculture Training Institute (MATI).

Yhteistyössä intialaisen, reilun kaupan puuvillaa tuottavan Agrocelyn kanssa People Tree koulutti vuonna 2007 kolme bangladeshilaista maanviljelijää Intiassa. Viljelijät saivat tietoa luomulan- noitteiden käytöstä ja palattuaan käynnistivät kaksi pilottihanketta, toisen Bograssa ja toisen Thanaparassa.

Bangladeshin ensimmäinen onnistunut luomupuuvillasato korjattiin hehtaarin viljelyalalta Bograssa keuhällä 2008. Waste Concern tuotti kaupunkialueella kerätystä biojätteestä kompostia, jota käytettiin puuvillapellolla lannoitteena. Hyvien tulosten perusteella Bangladesh Cotton Development Board osoitti Waste Concernille 10 hehtaaria maata luomupuuvillan tuotantoon.

Himalajan nokkonen.

Nokkonen kelpaa tekstiilikuiduksi

Puuvillan haitallisista vaikutuksista ja luomupuuvillan eduista kerrottiin Maailmankaupalehdessä 2/2009. Voit tutustua numeroon verkossa, www.maailmankaupat.fi/maailmankaupalehti. Vaihtoehtoiset kuidut vaatteiden ja tekstiilien valmistuksessa ovat jo yleistyneet, esimerkiksi hamppu ja bambu. Kiinnostavia vaihtoehtoja on muitakin, esimerkiksi suomalaisten nykyään rikkakasviksi mieltämä nokkonen.

Nokkosta on käytetty kuitukasvina jo 2500 eKr. Suomensukuisten kielten tutkijat ovat myös arvelleet, että pellava-sana on saattanut tarkoittaa nokkosta. Teollista nokkoskuitua ei valmisteta enää missään, mutta Nepalissa nokkonen on edelleen arkikäytössä niin kuitukasvina kuin lääkekasvina. Lajike on himalajannokkonen, joka kasvaa kymmenen kertaa suuremmaksi kuin suomalainen serkkunsa.

Nokkoskuidut ovat puhdasta selluloosaa. Kuidut saadaan kasvin varresta kovan, vahamaisen kuoren alta. Nokkoskuitu on pitkä, taipuisa ja luja, erityisesti sen märkälujuus on hyvä. 100 % nokkoskangas ei kutistu pesussa. Nokkosen kuidut ovat huomattavasti pidempiä kuin esimerkiksi puuvillan, ja siksi nokkostuotteet ovat paljon puuvillaa kestävämpiä. Lyhyt kuitu katkeaa helpommin.

Nokkonen kerätään ja prosessoidaan täysin käsin. Nepalissa kasvit kerätään vuoren rinteiltä, jonka jälkeen naiset irrottavat nokkoskasvin kuoren käsin, han-

sikkaat suojanaan. Kuorta pehmenetään keittämällä se tuhkan kanssa – tuhka myös vaalentaa kuitua luonnollisesti. Seuraava vaihe on nokkosen huuhtelu ja hakkaaminen märkänä puukepin

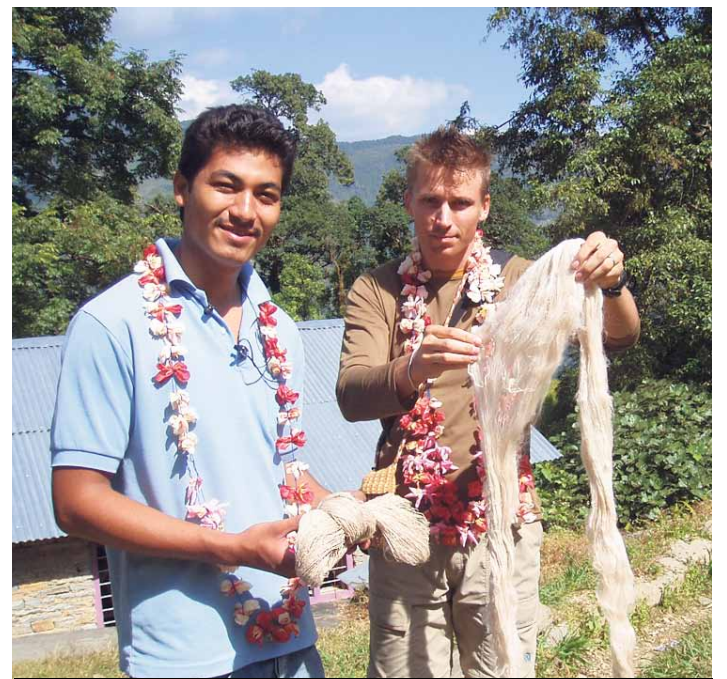
avulla vaikkapa kiveä vasten. Sen jälkeen kuitujen annetaan kuivua auringossa, niihin levitetään maissijauhoja, ja niitä hakataan jälleen käsin. Kuidut pehmenevät liotusten ja hakkaamisen aikana,

Nokkoslaukun ompelua.

Nokkosen kehräystä ja kudontaa.

Nokkoskuitua ja -lankaa Khujjarin kylässä.

jauhojen lisääminen kuivattaa niitä. Jauhon avulla kuidut on helpompi myös erotella toisistaan, mikä tapahtuu myös käsin.

Kuituja keitetään 2–3 tuntia pelkässä vedessä. Myöhemmin lisätään puun tuhkaa, jolloin saadaan alkaliliuos. Keitetty nokkonen jätetään hautumaan yön yli hiipuvalla nuotiolle. Aamulla kuidut hakataan puunuijalla, jolloin ne puhdistuvat, ja loput kasvinosat sekä vaha poistuvat. Lopulta nokkoskuidut kuivataan auringonvalossa. Kuivatut kuituniput avataan varovasti ja erotellaan. Kuiduista kehrätään lankaa, josta voidaan sen jälkeen virkata käsin vaikkapa huiveja tai siitä voidaan kutoa kangasta kangaspuilla.

Nokkoskangas on selvästi muita kuituja hintavampaa, sillä sen valmistus vaatii paljon työtä. Kuidun jalostuksen ja tuotteiden

valmistuksen eri vaiheet työllistävät suuren määrän ihmisiä vaikeakulkuisilla vuoristoseuduilla, missä nokkosen valmistuksella täydennetään pienimuotoisesta maanviljelystä saatavaa elantoa. Nokkoskankaalla uskotaan olevan iho-ongelmia parantavia vaikutuksia, ja kangasta käytetään myös paikallisesti mm. ihottumaisen ihon hoitoon.

Nokkosenvalmistukseen voi tutustua myös Karmashopin Facebook-sivuilla: <http://www.facebook.com/home.php?#!/video/video.php?v=174441372571359>

Lähteet:

Ritva Heikkinen: *Nokkonen sisustus-painokankaana*. Tekstiilisuunnittelun opinnäytetyö, EVTEK-muotoilu-instituutti, joulukuun 1998. Heidi Heikkisen haastattelu

Teksti **Toimitus**
Kuvat **Heidi Heikkinen**

Ilmastohankkeella parannettiin kahvin ja teen viljelijöiden ruokaturvaa

Brittiläinen reilun kaupan kahviin ja teehen erikoistunut yhtiö Cafédirect ja kestävä kehitystä edistävä Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) toteuttivat kolmivuotisen AdapCC-hankkeen tukeakseen kahvi- ja teesektorin pienviljelijöiden sopeutumista muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin.

Yksi ilmastonmuutokselle kaikkein haavoittuvimmista elinkeinoista on maatalous, joka on suoraan riippuvainen luonnonolosuhteista. Kaikkein huonoimmassa asemassa ovat maaseudun köyhät pienviljelijät. Heidän sopeutumisensa ilmastonmuutokseen tarkoittaa

keinoja, joilla voidaan selvittää ilmastonmuutoksen vaikutuksista, lieventää niitä tai jopa hyödyntää ilmastonmuutoksen tarjoamia mahdollisuuksia.

AdapCC-hankkeen tutkimukset toteutettiin osallistavien menetelmin kuudella pilotti-alueella: Perussa, Nicaraguassa,

Meksikossa, Tansaniassa, Keniassa ja Ugandassa. Pienviljelijöiltä kerättiin tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksesta. Hankkeen perusteella on luotu osallistaviin menetelmiin perustuva analyysityökalu viljelijöille, luotu toimivia paikallisia sopeutumisratkaisuja ja pohdittu kasvihuonekaasujen vähentämismahdollisuuksia.

Hanke on päättynyt, mutta toiminta jatkuu. GZT vie AdapCC:n tuloksia muihin hankkeisiinsa, Cafédirectin tuottajien säätiö CPF on kerännyt rahoitusta jatkaakseen toimintaa kuuden af-

rikkalaisen teentuottajan kanssa. Parhaillaan CPF etsii rahoitusta tuulivoimalan rakentamiseksi kenialaiselle Michimikurun teetehtaalle.

– Hanketta pilotoitiin Michimikurun tehtaalla. Se on tuottanut hämmästyttäviä tuloksia viljelyn monimuotoistamisessa sekä energian-, maan- ja vedenkäytössä. Kun viljelijät ennen kasvattivat pelkästään teetä, he varaavat nyt hiukan maata maissin ja vihannesten viljelyyn. Tämä on parantanut ruokaturvaa ja varmistanut, että ruokaa on saatavilla ympäri

vuoden. AdapCC on selvästi parantanut yhteisön toimeentuloa, kertoo Benson M. Wafula Kenian maatalouden tutkimuslaitoksesta.

Samanlaisia kokemuksia on Väli-Amerikasta. Kansainvälisen trooppisen maatalouden keskuksen (CIAT) johtaja Peter Laderach kertoo:

– AdapCC tarjosi meille mahdollisuuden kehittää uusia keinoja konkretisoida ilmastonmuutoksen vaikutusta kahvinviljelyalueilla. Saimme tuotettua paikallisia ilmastoennusteita, joita viljelijät eivät muuten olisi saaneet. Hankkeen menetelmät ovat nyt pohjana muille projekteille.

Toimitus

Lisätietoja:

Adaptation for Smallholders to Climate Change, www.adapcc.org

REILUN KAUPAN KASVIOPPI

Juutti – kultainen kuitu

Uusi juttusarja kertoo kasveista reilun kaupan tuotteiden takana. Tässä numerossa tutustutaan juuttiin. Kasseihin, kehoihin ja muihin juuttituotteisiin törmää Maailmankaupoissa, mutta kasvin löytää varmimmin matkaamalla Ganges-joen suistoalueelle Intiaan tai Bangladeshiin.

Juutti mainitaan jo hindulaisuuden suurissa eepoksissa, Ramayanassa ja Mahabharatassa, eli juuttia on viljelty vähintään 400 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Juutin alkuperä on hankala määrittää, koska suvun lajeja kasvaa laajalti maailman kosteilla ja lämpimillä alueilla.

Juutti on kaksisirkkainen, malvakasvien heimoon kuuluva kasvi, jonka suvussa on 40–100 lajia. Kaupallisesti viljellään vain kahta lajia: *Corchorus capsularis* ja *Corchorus olitorius*. *Corchorus capsularis* on kasvanut luonnonvaraisena ainakin Etelä-Kiinassa. *Corchorus olitorius* saattaa puolestaan olla intialaista tai afro-arabialaista alkuperää.

Juuttikasvien varret ovat suoria ja pitkiä, jopa viisimetrisiä. Soikeat tai puikeat, sahalaitaiset lehdet ovat vuoron perään varren vastakkaisilla puolilla. Kellansävyiset, viisiterälehtiset kukat ovat 1–3 kukan kukinnoissa. Emi ja heteet ovat samassa kukassa, ja juutti lisääntyy pääasiassa itsepölytyksellä.

Erityisen hyvin juutti viihtyy trooppisessa monsuuni-ilmatossassa, jossa lämpötila ja vuotuisen sademäärä ovat korkeita. Viljelykasvina se on kestävä: se viihtyy monenlaisilla maaperillä, sietää suolaisuutta ja voi kasvaa seisovassakin vedessä. Juutilla on myös hyvä vastustuskyky tauteja ja tuholaisia vastaan.

Ekotekoja vai rehevöitymistä?

Siemenet kylvetään sadekauden kynnyksellä maaliskuun alkuun, ja sato korjataan heinä-elokuussa juutin kukkiessa. Versot katkotaan sirpillä ja kuivataan. Lehtien irrottua varret sidotaan nippuihin ja upotetaan 1–4 viikoksi veteen likoamaan, jolloin pehmeät solukot irtoavat ja kuidut saadaan eroteltua käsin. Kun kuidut on vielä pesty ja kuivattu auringossa, voi viljelijä myydä juutin paikallisilla markkinoilla.

Juutin viljely on varsin ympäristöystävällistä, sillä vain harvat viljelijät käyttävät koneita, lannoitteita ja torjunta-aineita. Kuitujen erottelusta jää paljon

kasvijätettä, mutta suuri osa hyödynnetään: puisevat kasvinosat polttoaineena ja lehdet maanparannusaineena. Myös juutin kierrätys pienentää sen ekologista jalanjälkeä. Esimer-

kiksi reilun kaupan tuottajaryhmä Shuktara Handmade Paper Project valmistaa paperia teollisuuden jättejuutista.

Liotus sen sijaan rehevöittää vesistöjä. Ongelmaa on pyritty

vähentämään vaihtoehtoisilla käsittelytavoilla, kuten mekaanisella erottelulla tai solukoita pilkkovilla entsyymeillä. Toinen ikävä ongelma on juutista ja muista kasvikuidusta irtoavan pölyn aiheuttamat hengitysteiden sairaudet.

Muovin varjoon

Aikanaan juutti, Bangladeshin kultainen kuitu, toi eniten ulkomaista valuuttaa maahan. 1800- ja 1900-luvuilla juuttia vietiin valtavia määriä Iso-Britanniaan jalostettavaksi, ja tehtaita perustettiin myös Intiaan ja Bangladeshiin. Juutti oli pääasiallinen pakkausmateriaali 1970-luvulle asti, jolloin sen alamäki alkoi synteettisten kuitujen yleistyessä. Etenkin viennistä riippuvainen Bangladesh on kärsinyt juutin kysynnän romahtamisesta: tuotanto on puolittunut ja tehtaita on jouduttu sulkemaan.

Yhä valtaosa maailman juutista viljellään Intiassa ja Bangladeshissa. Juutti on tärkeä tulonlähde seudun miljoonille köyhille pienviljelijöille. Vaikka viljely kestää vain neljä kuukautta, juutin kuljetukseen, kauppaan ja jalostukseen liittyvät työt jatkuvat läpi vuoden.

Teksti ja kuvitus
Emilia Pippola

Kuva Sunna Kovalainen

KNCU:n myyntituote on kahvi, mutta pienviljelijät kasvattavat palstoillaan myös mm. banaaniamaisiä ja vihanneksia.

Banaanista on moneksi

Tansanialaiset reilun kaupan Africafé-kahvin viljelijät kasvattavat banaaniamaituillaan kahvin ohessa. Viljelyssä tarvitaan vier- ja kesantokasveja, jotka eivät ole viljelmän päätarkoitus, mutta pitävät pellot viljavina. Lisäksi toissijaiset viljelykasvit tuovat lisätuloa. Viljelykasveista käytetään monesti vain pieni osa, yleensä hedelmä tai tähkä. Kasveilla on kuitenkin muutakin käyttöä. Banaani on peräisin Aasiasta. Se on yksi vanhimpia viljelykasveja. Arkeologisten löytöjen perusteella sitä on viljelty ainakin 7 000, ehkä jopa 10 000 vuotta.

Banaanipuu ei ole puu, vaan ruohovartinen kasvi, jonka näennäinen runko muodostuu toisiinsa kietoutuneista lehdistä. Yleensä banaanikasvi tuottaa yhden sadon ja sitten se kaadetaan. Kauppoihin tarkoitettut banaanit on jalostettu siemenettömiksi. Banaanin siemen on noin herneen kokoinen. Banaani sisältää paljon kaliumia, josta osa on luonnostaan kalium-40 -isotooppia. Se on siksi lievästi radioaktiivinen. Säteilevän aineen määrä on kuitenkin niin vähäinen, ettei siitä

ole haittaa ihmiselle.

Banaanikasvia voi käyttää monella tavalla:

Astiana

Erityisesti Etelä-Intiassa ihmiset käyttävät banaaninlehtiä tarjoiluastioina. Lehtien käyttäminen on hygieenistä, koska jokainen käyttää niitä vain kerran. Lisäksi lehti on helppo heittää pois ruokailun jälkeen, sillä se maatuu päivittäin kuin muov-, posliini- tai metalliastiat.

Ruoanlaitossa

Valmistettavan ruoan voi kietoa banaaninlehtiin ja kypsittää siinä. Lehti antaa ruoalle oman arominsa. Banaaninlehtiä voidaan käyttää keittämisessä, paistamisessa, höyryttämisessä ja grillaamisessa. Banaaninlehti on vesitiivis, joten ruoan nesteet säilyvät ruoanvalmistuksessa mukana.

Punomisessa

Banaanin lehdet ja erityisesti sen runko ovat erinomaisia kasvikuutiujen lähteitä. Pienellä vaivalla ne saa irrotettua ja esikäsittelyä niin, että niistä voidaan punoa esimerkiksi koreja.

Tekstiileissä

Banaanin kuituja on käytetty jo pitkään vaateteollisuudessa. Japanissa kerätään kasvin lehtiä ja versoja. Monimutkaisen käsityöprosessin tuloksena syntyy erilaisia kuituja, joista karkeimpia käytetään esimerkiksi pöytäliinoihin. Hienoimmat kuidut kelpaavat jopa kimonoihin.

Nepalissa puolestaan käytetään banaanin vartta. Sitä käsitellään mekaanisesti, ja saadut kuidut käytetään Katmandun laaksossa kudottaessa käsin mattoja.

Intian Tamil Nadussa banaanin rungosta saatavia kuituja käytetään langan sijasta kukkaseppeleiden sitomisessa.

Paperina

Banaani paperina tarkoittaa kahta eri asiaa riippuen siitä, mitä osaa banaanikasvista käytetään. Banaanin rungon kuoresta tehdään paperia, jota käytetään lähinnä taiteellisessa tarkoituksessa. Varresta ja hedelmistä saatavista kuiduista puolestaan tehdään teollista paperia. Paperia voidaan tehdä joko koneellisesti tai käsityönä.

Terveystuotteena

Tutkimusten mukaan banaanin vähentää esimerkiksi rintasyövän riskiä. Kasvi sisältää huomattavia määriä B6-vitamiinia ja C-vitamiinia. Kaliumpitoisuus auttaa esimerkiksi urheilijoita palauttamaan elektrolyyttitasonsa nopeasti. Intiassa uutetaan banaanin juurikasvuston mukuloista mehua, jota käytetään kotilääkinä hunaajan kera hoitamaan muun muassa maksan tulehdusta ja munuaissairauksia.

Banaanikasvin valkoinen tyviosa on erittäin kuiturikasta ja nostaa veren hemoglobiinitasoa. Sitä käytetäänkin vatsalääkkeenä mehun muodossa suolan kera.

Lannoitteena

Banaanin kuorista saa hyvää lannoitetta vaikka kotipuutarhaan. Kuoret sisältävät paljon fosforia ja kaliumia. Ne kannattaa pilkkoa palasiksi ja heittää kasvimaalle sellaisenaan.

Muuta käyttöä

Banaanin mahla on erittäin tahmeaa, joten sitä voidaan käyttää liimana. Jotkut käyttävät banaaninlehtiä sateenvarjoina. Banaaninkuoreen liukastuminen on kaikkien tuntema vitsi. Banaani siis todellakin on monipuolinen, terveellinen ja käytännöllinen kasvi!

Mika-Petri Lauronen

Kuva Mia Hemming

Villi rooiboslajike kestää ilmastonmuutosta

Teen kaltaisena haudukkeena käytetty rooibos on auto-maayrtti, joka sisältää runsaasti antioksidantteja. Sillä on muitakin terveysvaikutuksia, ja rooibosta kutsutaan terveysjuomaksi. Sen terveellisyys ja hyvä maku ovat tehneet siitä myös suomalaisille tutun juoman.

Rooibos-pensas kasvaa villinä Etelä-Afrikassa vain pienellä rinnealueella noin 250 metrin korkeudessa meren pinnasta. Sitä viljellään eteläisen Afrikan Kalaharin aavikko- ja aroalueella. Rooibos on hyvin vaativa viljeltävä. Tähän mennessä ei ole onnistuttu kehittämään sellaista lajiketta, joka pärjäisi muualla kuin Kalaharin alueella.

Nyt ilmastonmuutos uhkaa viljeltyä rooibosta. Kalaharin ennustetaan kuumenevan ja tulevan kuivemmaksi seuraavien vuosikymmenien aikana. Suuret rooibosviljelmät eivät voi viedä kaikkea vettä sitä tarvitsevilta.

Viljeltyä rooiboslajiketta paremmin kuumuutta ja kuivuutta kestää kuitenkin villi rooiboslajike. Se on ominaisuuksiensa kestävampi ilmaston ääri-ilmiöille: se kasvaa hitaammin ja varastoi vettä pitkiin juuriinsa.

Jo koetut muutokset ilmastossa saivat eteläafrikkalaisen reilun kaupan tuottaja Heiveldin osuuskunnan jäsenet kiinnostumaan ilmiöstä. He ryhtyivät tapaamaan

säännöllisin väliajoin arvioidakseen ilmastonmuutoksen vaikutuksia, ja pohtimaan keinoja pärjätäkseen. Tähän mennessä he ovat jo rakentaneet tuuliesteitä mailleensa ehkäistäkseen kuivuutta, eroosiota ja tuulen tuhoja. He ovat estäneet maan syöpymistä ohjaamalla valumavesiä, ja ovat luopuneet paljon vettä vaativista kasvilajikkeista.

Heiveldin osuuskunta on ryhtynyt myös viljelemään villirooibosta. Jotta Heiveld pärjäisi kilpailussa suurien tuottajien kanssa, se tarvitsi kuitenkin enemmän maata viljelyyn. Osuuskunta on pyrkinyt löytämään keinoja suurentaa viljelmiä vaarantamatta alueen monimuotoisuutta. Jäsenet toivovat myös olemassa olevien tilojen hyödyntämistä siten, että viranomaiset ostaisivat yhden ympäröivistä isoista lammastiloista osuuskunnalle.

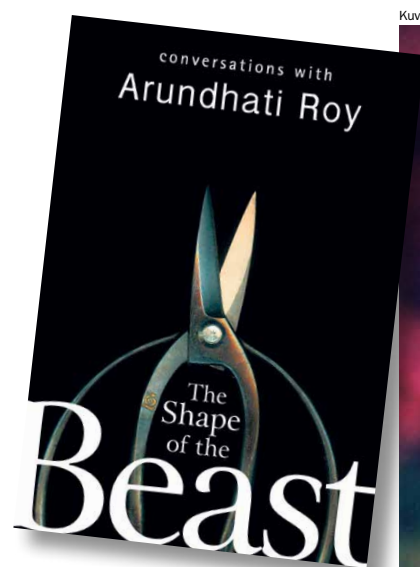
Heiveld tarvitsee myös apua markkinoille pääsyssä, sillä tällä hetkellä muutama suuri tuottaja hallitsee niitä ylitarjonnallaan. Näiden pienten viljelijöiden puolesta taistelee Arlette Rohmer, joka on ostanut Heiveldin teetä Ranskan markkinoille jo yhden toista vuoden ajan. Iso-Britanniaan sitä on tuotu kuuden vuoden ajan. Suomessa Heiveldin luomurooibosta maahantuo Tampereen kehitysmaakauppa.

KIRJOJA

Kuva Peter Jansson / Otava

Keskusteluja

Arundhati Royn kanssa

Arundhati Roy tuli tunnetuksi sekä Intiassa että ulkomailla 1990-luvun puolivälissä julkaisulla menestysromaanillaan, joka suomennettiin nimellä *Joutavuuksien jumala*. Booker-palkinnon sinetöimä menestys oli mannaa myös kovaa vauhtia globalisoituneen Intian keskiluokan käsityksille itsestään ja maastaan: ulkomailla palkittu, englanniksi kirjoittava koulutettu nainen, joka poikkeuksellisesti edelleen asui ja työskenteli Intiassa.

Roysta tuli keskiluokan lemmikki, vaikka kirjaa kritisoitiinkin Intiassa ”moraalittomaksi”. Tällä viitattiin lähinnä kirjan seksikuvauksiin. Muutaman vuoden päästä keskiluokka kuitenkin luopui lemmikistään, sillä Arundhati Roy kunnostautui poliittisesti aktiivisena kampanjoija-esseekirjoittajana ja globalisaatiokriittisen liikkeen näkyvänä hahmona.

Roy on kritisoinut monia intialaisen politiikan pyhiä lemmiä kuten megalomaanisia ja tuhlailevia patohankkeita, maan ydinasepolitiikkaa ja valtiollisten turvallisuusviranomaisten Kashmirissa harjoittamaa miehityspolitiikan

kaltaista toimintaa ja ihmisoi-
keusrikkomuksia. Roy on toki
edelleen julkkis kotimaassaan,
mutta kaukana ovat ajat, jolloin
häntä suitsutettiin kulutusmah-
dollisuuksistaan huumautuneen
”uuden” Intian symbolina.

Käsillä oleva kirja *The Shape*

of the Beast edustaa suomalais-
sa kulttuuripiirissä harvinaista
genreä. Se on haastattelukokoel-
ma, johon on valittu otos Roysta
vuosina 2001–2008 tehdyistä
haastatteluista. Teksteistä käy
hyvin ilmi Royn toiminnan ja
kirjoittamisen monialaisuus sekä

hänen asemansa ”aktivistijulkik-
sena”, jonka lausuntoja halutaan
milloin mihinkin ajankohtaiseen
kysymykseen liittyen.

Yleisissä maailmanpolitiikkaan
liittyvissä kysymyksissä Arund-
hati Roy ei sinänsä tarjoa mitään
uutta – hän on melko samoilla

linjoilla kuin esimerkiksi Noam
Chomskyn kaltaiset tunnetut yh-
teiskuntakriitikot. Kiinnostavinta
kirjassa ovat ehdottomasti sen
Intiaa koskevat luvut.

Arundhati Royn mukaan
maata repivät yhteiskunnalliset
jännitteet, ja kiistat ovat vaa-
rassa purkautua yhä useammin
väkivaltaisuuksina. Valtiovalta ja
oikeuslaitos suhtautuvat hal-
veksivasti ja piittaamattomasti
väkivallattomia, voimassa oleviin
lakeihin ja etiikkaan vetoavia
kansanliikkeitä kohtaan. Ihmiset
tietävät, että valtio vastaa yhtä
brutaalisti sekä rauhanomaisten
että väkivaltaan turvautuvien
liikkeiden vaatimuksiin, joten ei
ole ihme, että esimerkiksi naxalii-
teiksi kutsuttujen maolaississien
riveihin riittää tulijoita, kuten Roy
asian ilmaisee. Roy ei todellakaan
ihannoï väkivaltaa – eri liikkeet ja
ryhmittymät vain turvautuvat sii-
hen aikaisempaa useammin eikä
hän voi sanoa sitä ihmettelevänsä.

Toinen syy yhteiskunnallisen
konfliktien kasvulle löy-
tyy köyhyydestä ja intialaisen
yhteiskunnan yhä jyrkkenevästä
kahtiajaosta. Royn mukaan maan
ylä- ja keskiluokat käyvät käytän-
nössä uutta itsenäisyyskamppai-
lua – tällä kertaa maan köyhää
enemmistöä vastaan. Roy toteaa
sarkastisesti, että Intian parempi-
osaiset haluavat irrottautua muis-
ta intialaisista voidakseen liittyä
yhteen muun maailman ylä- ja
keskiluokan kanssa. Terrorismin
vastaisen sodan intialaisessa
versiossa valtio käy sotaa omia
kansalaisiaan vastaan hyvinvoivan
vähemmistön etuja ajaessaan.

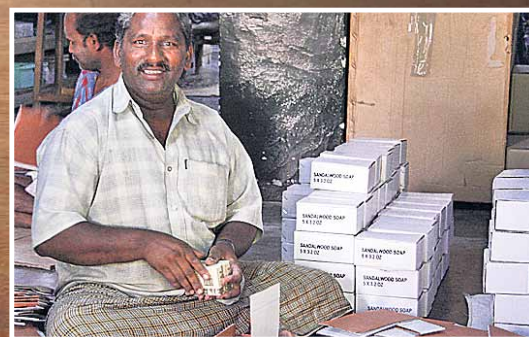
Johan Ehrstedt

The Shape of the Beast.
Conversations with Arundhati
Roy. (Penguin India 2009).

Puhtaus on puoli ruokaa.

**Maailman-
kaupoista
kautta maan.**

Palamin maalaisyhteisössä saippua tuo leivän
pöytään koko perheelle. Tuoksuvat kasviöl-
jysaippuat valmistetaan Etelä-Intiassa reilun
kaupan periaatteita noudattaen. Työntekijöille
tarjotaan koti, puhdas vesi, terveydenhuolto ja
koulutusta lapsille.

Maailmankaupat — Reilua kauppa

Kuva Nigerian Maan ystävä

Öljynporausien ympäristöhaitoista on puhuttu vuosikymmeniä, mutta retoriikasta ei ole ollut hyötyä paikallistasolla.

Kaupan ympäristörasitukset kasautuvat heikompiosaisille

Kansainvälistä kauppaa tuntuvat kannattavan lähes kaikki. Poliitikot vasemmistosta oikeistoon kavahtavat ”protektionismia”, ja myös kehitysmaa-aktivistit näkevät usein ongelman olevan pikemmin kaupan ehdoissa kuin kaupassa itsessään: keskeisimpinä ongelmina näyttävät köyhien maiden pois-sulkeminen markkinoilta, reilun kaupan vähäisyys ja vastaavat.

Kansainvälisen kaupan lisäämisen taustalla on tehokkuuden idea. Ajatuksena on ”suhteellisen edun” teoria, eli ajatus siitä, että mikäli jonkin kahden tavarantoittamisen suhteellinen hinta on jossain maassa edullisempi kuin toisessa, kannattaa tuotanto keskittää sinne. Kehitysmaiden tilanteesta huolestuneet näkevät kaupan pikemmin köyhien maiden konkreettisena keinona saada valuuttatuloja.

Kaupan oletetun merkityksen huomioon ottaen on kiinnosta-

vaa, että kauppa hyvin harvoin näyttää konkreettisena tapahtumana. Kaupasta puhuttaessa puhutaan rahavirroista maasta toiseen, arvonmuodostusketjuista ja abstraktista vapaudesta. Tällöin puheena nimenomaisesti eivät ole ne konkreettiset vaikutukset, jotka kaupankäynnillä on ympäristöön sekä globaalisti että paikallisesti.

Kuitenkin kauppa, jos mikä, on fyysistä. Kauppa edellyttää valtavaa infrastruktuuria: teitä, satamia, kiskoja ja niin edespäin. Kansainvälistä kauppaa ei edes periaatteessa ole ilman kuljetuksia. Tavallaan todellisuuden täytyy sopeutua kauppaan.

On selvää, että tällainen toiminta aiheuttaa myös valtavasti ympäristöhaittoja. Näistä tietyt keskeisin on ilmastomuutoksen edistäminen. Kaupankäynti edellyttää valtavia määriä kuljetuksissa käytettävää öljyä. Käytännössä

korvaavia polttoaineita, joilla samaa kuljetuskapasiteettia voitaisiin pitää kestävästi yllä, ei ole.

Kaupan keskeisyys merkitsee myös tuotannon keskittymistä. Tuotannon keskittyminen tekee taloudesta paitsi riskialttiimpaa, myös helposti ympäristölle tuhoisampaa, erityisesti maataloudessa. Mitä monokulttuurisempaa maanviljely on, sitä suuremmat ovat viljelyn potentiaaliset haitat. Useimmiten tuotannon erikoistuminen kaupan välityksellä merkitsee käytännössä ympäristöhaittojen jäämistä Etelään. Useimmiten erikoistumisen taloudellisenä kannustimena on lähes ainoastaan saasteiden tuottaminen siellä, missä saastutamista ei sanktioita.

”Kaupan tehostamisen” taustalla onkin tehokkuuskäsitys, jossa korostuu oletus energian hinnan nykytason sopivuudesta. Kuitenkin mikä tahansa tulevai-

suusorientoituneempi käsitys toisi esiin, että tällä hetkellä energia on suhteettoman halpaa paitsi sen käytön aiheuttamiin tuhoihin, myös suhteessa työvoimaan. Kansainvälisen kaupan lisääminen perustuu mahdollisuuksiin tulevaisuuden odotuksiin.

Kaupan tehokkuudesta puhuttaessa on syytä myös katsoa

kaupan taustalla olevaan tuotantoon. Kansainväliseen työnjakoon sisältyvä tehokkuuden kasvamisen idea viittaa ainoastaan *kulloisella-kin hetkellä luotaviin* taloudellisiin arvoihin. Omavaraistaloudelle ei rekisteröidy mitään arvoa, tulevaisuuden suojelusta puhumattakaan. Toisin sanoen esimerkiksi tilanne, jossa ennen kestävästi omaan

Kuva Schellerna/Greenpeace

käyttöön lähialueillaan kalastaneet ihmiset alkavat ryöstökalastaa aluetta ja myydä saaliin markkinoille, näyttäytyy huimana voittona. Tämä on kaupan sisäänrakennettu arvon laskemisperiaate.

Kauppasopimuksissa on toki periaatteessa otettu huomioon joitakin ympäristökriteerejä. Näihin usein viitataan, kun esitetään kaupankäynnin edistävän ympäristönsuojelua. Käytännössä näiden kriteerien soveltaminen on vaikeaa ja saattaa edellyttää monimutkaisiin kiistanratkaisuprosesseihin ryhtymistä. Osana kauppasopimuksia tehdyt investointisopimukset ovat entisestään heikentäneet mahdollisuuksia ottaa ympäristökriteerit huomioon.

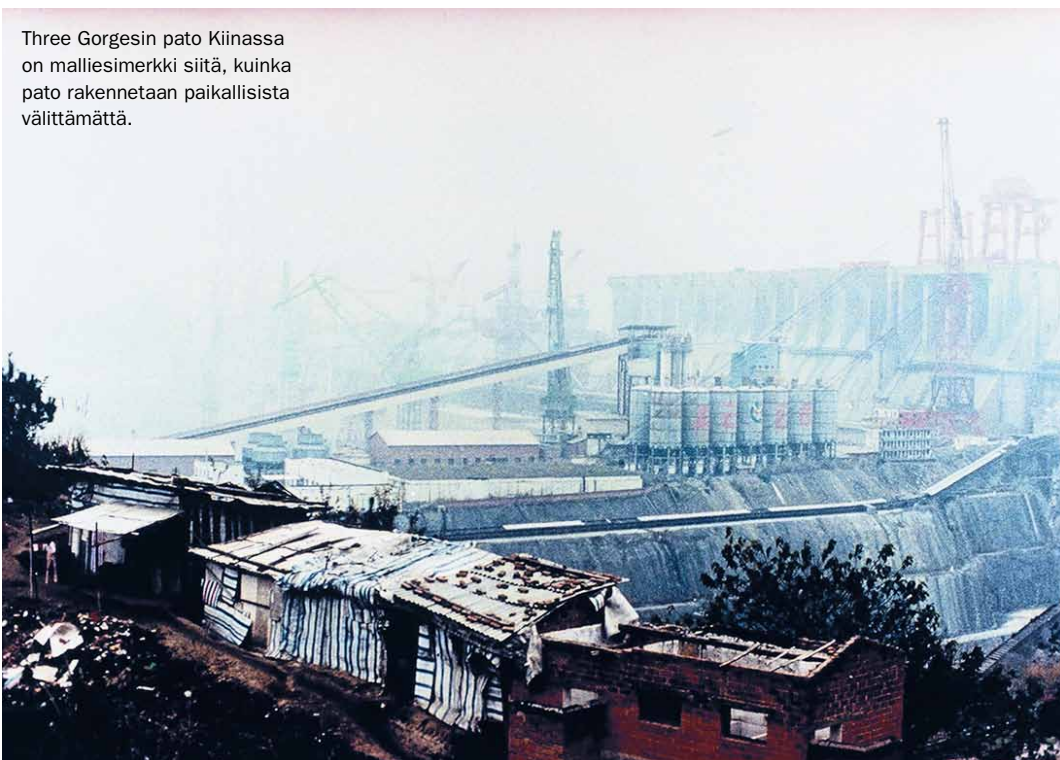
Kaupan fyysisen luonteen korostaminen ei tarkoita, että kauppa olisi aina paha, vaan sitä,

että ympäristörasitus kannattaa huomioida. Tämä voi tarkoittaa joko rasituksen laskemista paremmin hintaan mukaan, tai kaupan vähentämistä ympäristösyistä. Tämä voi olla köyhyyden vähentämisenkin näkökulmasta perusteltua, koska erilaiset ympäristörasitukset, luonnonvarojen ylikäyttö ja saasteet kasautuvat kohtuuttomasti heikompiensaisten ongelmaksi.

Myös reilu kauppa joutuu pohtimaan tavoitteitaan suhteessa kauppaan. Onko reilun kaupankäynnin volyymin maksimoiminen hyvä tavoite? Vai tulisiko kauppa pyrkiä asettamaan sopiviin kehyksiinsä, tukien samalla monimuotoista paikallista tuotantoa?

Teppo Eskelinen

Three Gorgesin pato Kiinassa on malliesimerkki siitä, kuinka pato rakennetaan paikallisista välittämättä.

Laitonta bauksiittilouhintaa Orissassa

Kansainvälinen kaivosyhtiö Sterlite-Vedanta on pyrkinyt rakentamaan Orissan osavaltiossa Intiassa sijaitsevalle Niyamgirivuorelle bauksiittikaivoksen. Bauksiitti on tärkeä alumiinin raaka-aine. Vuorella asuu dongria-heimoa sekä muita adivasiens eli alkuperäisväestön edustajia, jotka olisivat joutuneet muuttamaan kaivoksen tieltä. Niyamgiri on dongrioille pyhä vuori.

Vedanta oli vuokrannut vuonna 2003 vuoren Orissan hallitukselta 23 vuodeksi. Kauppoja tehdessä adivasiens oikeuksia ei otettu huomioon. Yrityksen suunnitelmissa oli avolouhos, joka tuottaisi vuosittain yli kolme miljoonaa tonnia bauksiittia ja miljoona tonnia alumiinia. Lisäksi vuoren juurelle olisi rakennettu alumiinin jalostamo ja sulattamo.

Vaikka lupa kaivostoiminnalle oli vasta käsittelyssä, Vedanta oli rakennuttanut Niyamgiriin jalostamon ja käynnistänyt sen toiminnan. Yhtiö on toiminut muidenkin kaivoshankkeidensa kohdalla samalla tavoin.

Paikallisväestö sekä kansalaisjärjestöt vastustivat hanketta, sillä se tuhoaisi metsää sekä uhkaisi alueen harvinaisia kasvi- ja eläinlajeja, johtaisi eroosioon, saastuttaisi ilman ja veden sekä tuhoaisi alueen metsissä elävien ja niistä toi-

meentulonsa saavien adivasiyhteisöjen käyttämiä hedelmiä ja juuria. Pelkona oli myös Niyamgiristä lähtevien 31 joen saastuminen.

Kaivosyhtiö teki paikallisväestölle erilaisia tarjouksia, mutta paikallisyhteisöjen mukaan hanke tarkoittaisi yksiselitteisesti heidän kulttuurinsa loppua. Kaivoksen tieltä olisi pakkosiirretty ainakin 20 000 adivasia.

Intian keskushallitukselle toimitetun raportin mukaan Vedanta ja Orissan osavaltion hallitus ovat yhdessä toimittaneet hallitukselle

väärää tietoa toimintaluvan saamiseksi. Elokuussa 2010 ministeriö päätti olla myöntämättä kaivoslupaa Vedantalle. Hallitus jätti sille kuitenkin mahdollisuuden hakea kaivoslupaa myöhemmin uudelleen. Samalla se päätti tutkia väärän tiedon toimittamista, tosin vain yhtiön osalta.

Metsäalan neuvoa-antava komitea FAC:n mukaan niistä 14 kaivoksesta, joilta Vedanta ostaa bauksiittia, 11 ei täytä maan ympäristölainsäädännön vaatimuksia. Ministeriö selvittää myös tätä asiaa.

Niyamgiriläinen kotiäiti.

Niyamgirivuoren kaivos.

Kuva Kai Vaara

Vesikriisi, kulutuskulttuurin väistämätön seuraus

Rajattomaan kasvuun ja siihen liittyvään tuotantoon liittyy makea vesi erottamattomana osana. Niin maatalous-, teollisuus- kuin palvelutuotantokin vaatii vettä tuotantoprosesseissaan. Tämä johtuu veden ainutlaatuisista ominaisuuksista, eli tiede ei tunne vedelle vaihtoehtoja.

Maailmassa vallitsee parhailaan globaali vesikriisi. Vettä voi käyttää kestävästi vain määrän, joka vuosittain uudistuu luonnollisessa vesikierrossa. Niin sanottu vihreä vallankumous toi keinokastelun, joka antoi aluksi kaksinkertaisen sadon, mutta kulutti kolminkertaisesti vettä. Pohjavedet ovat tyhjentymässä lähes kaikkialla, Pohjois-Amerikasta Kiinaan. Keinokastelu aiheuttaa suolottumista, kun pohja- ja pintavesien luonnonsuolat rikastuvat maaperään. Yksin Induksen suistossa Pakistanissa hylätään viljelymaata 40 000 hehtaaria vuosittain suolottumisen vuoksi.

E erityisen vesi-intensiivisiä teollisen tuotannon aloja ovat esimerkiksi auto-, elektroniikka-, lääke-, metalli- ja elintarviketeollisuus sekä kaivostoiminta. Teollisuuden vedenkulutus on usein pahasti saastuttavaa samoin kuin maatalouskemikaalitkin.

Keski- ja matalan tulotason maissa kotitaloudet käyttävät makeasta vedestä 8 prosenttia, teollisuus 10 ja maatalous 80 prosenttia. Rikkaissa maissa kotitaloudet kuluttavat 11 prosenttia, maatalous 30 ja teollisuus 59 prosenttia.

Kolmasosa maapallon väestöstä elää maissa, joita koettelee keskimääräinen tai suuri

vesiniukkuus. YK määrittelee vesiniukkuuden 10 prosentin ylitykseksi uudistuvista vesivaroista. Näin 80 maata – yli 40 prosenttia ihmiskunnasta – on kärsinyt veden niukkuudesta 90-luvulta lähtien. Planeetan väestö käyttää jo nyt yli puolet uusiutuvista makean veden varoista.

Globalisoituneen kaupan seurauksena missä tahansa valmistettu tuote voidaan ostaa missä tahansa toisaalla, kunhan vain ostajalla on siihen varaa. Käyttäessään globaalissa etelässä tuotettuja tuotteita globaalin pohjoisen maat voivat siis kuluttaa etelän vesiä ja vahingoittaa siten sen vesikiertoa. Tämä yhteys tekee nykyisestä vesikriisistä luonteeltaan globaalien.

Kiina ja Lähi-idän rikkaat öljyvaltiot ovat alkaneet vuokrata ja ostaa viljelymaata Itä-Afrikasta ja Kaakkois-Aasiasta. Niillä ei ole pulaa maasta vaan vedestä: maata hankkimalla ne ottavat vettä niitä heikommasa asemassa olevilta mailta. Nestlén entinen toimitusjohtaja Peter Brabeck-Letmathe on sanonut suoraan, että maan mukana ostaja saa oikeuden käyttää alueen vettä, joka voi olla sopimuksen arvokkain osa. YK:n ruoka- ja maatalousjärjestön FAO:n johtaja Jacques Diouf on luonnehtinut tällaisia hankkeita uuskolonialistisiksi.

Kestävä ratkaisu globaaliin vesikriisiin olisi lähiruoka, paikallistalous ja taloudellisen kasvun purku – kulutuskulttuurista irtautuminen.

Olli-Pekka Haavisto

Turvallisuuden yhteydessä puhutaan sodista, rikollisuudesta, onnettomuuksista, työstä, elintarvikkeista, liikenteestä tai tietoturva-

Toisaalla tässä lehdessä kerrotaan ympäristö-turvallisuudesta. Nyt katsomme reilun kaupan tuottajien kotimaiden turvallisuutta konfliktien valossa.

Reilun kaupan tuottajat toimivat pääasiassa kehitysmaissa, joissa yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuus on usein haurasta. Epävakautta luovat vähäiset koulutusmahdollisuudet, epätasa-arvo, ruoan niukkuus ja köyhyys.

Maailmassa on parhaillaan lukuisia aseellisia konflikteja, joista moni sijoittuu kehitysmaahan. Ne ovat vakavin kehityksen este useissa kehitysmaissa. Konfliktit ovat enenevässä määrin maiden sisäisiä. Tällöin korostuvat köyhyyden vähentäminen sekä ihmisoikeudet, demokratia, hyvä hallinto ja oikeusvaltion rakenteiden edistäminen konfliktien ehkäisemisessä.

Turvattomuuden maailmassa on ennustettu vain lisääntyvän. Uskotaan, että heikot yhteiskuntarakenteet, lamaantuneet kansantaloudet, uskonnolliset ääriliikkeet sekä väestöräjähdykset luovat kriisejä eri osissa maailmaa. Laajamittaisestikin vakavia tilanteita pelätään kehittyvän esimerkiksi Intiassa ja Pakistanissa. Ajatellaan, että kilpailu energian saannista ja luonnonvaroista luo nykyisten jännitteiden lisäksi uusia jännitteitä maailmaan. Intian oletetaan nousevan talousmahdiksi, mutta tapahtuuko se ongelmitta? Epävakaus Afrikassa näyttäisi lisääntyvän. Johtavatko tapahtumaketjut siellä vallankumouksiin?

Reilun kaupan tuottajia on useita Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Niissä turvallisuutta uhkaavat jo nyt ainakin huonevat luonnonvarat. Eteläisen Afrikan maissa kiistellään Sambesi-joen vedestä. Itä-Aasiassa Kiinan valtaiset patohankkeet ovat tehneet asukkaat levottomiksi. Boliviassa ja muualla Etelä-Amerikassa on nähty kansannousuja vesivarojen yksityistämistä vastaan. Vesiturvallisuus ja sen puute on osasyy moneen nykypäivänä käytävään vakavampaankin konfliktiin, kuten Israelin ja Palestiinan väliseen. Lisäksi muun muassa Pakistanissa ja Intiassa vedenpuute on toisinaan johtanut paikallisiin väkivaltaisiin konflikteihin.

Ohessa luomme katsauksen muutaman reilun kaupan tuottajamaan turvallisuustilanteeseen konfliktien valossa tarkasteltuna. Millaisissa puitteissa tuottajat toimivat ja mitkä asiat heitä uhkaavat? Jos maassa on konflikti, se yleensä tavalla tai toisella vaikuttaa kielteisesti kansalaisiin. Vaikka konflikti olisi muualla missä reilun kaupan tuottajat työskentelevät, he eivät välttämättä siltä säästy. Konfliktin tuottamat häiriöt infrastruktuuriin häiritsevät useimmiten myös maan muissa osissa harjoitettavaa kauppaa.

Mia Hemming

Lähteet:

UM kehitysviestintä, Turvallisuus ja terveys.

Verkkojulkaisu global.finland

Perttu Iso-Markku, Vesi monen konfliktin taustalla. global.finland

Pekka Mäkelä, Maailma vuonna 2020. Sotilasaikakausjulkaisu Suomen Sotilas.

kartta Anastasia Lapintie / kuvankäsittely Heikki Sallinen

Kehitysmaissa turvallisuus on usein hauras

Chilessä esiinty alkuperäisasukkaiden ja poliisivoimien väkivaltaisia yhteenottoja. YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea on ilmaissut huolensa siitä, että Chile soveltaa konfliktiin vedoten antiterroristilakia mapuche-alkuperäisväestöön. Chilen viranomaiset kohtelevat perinteisten asuinseutujensa maita vaativia mapuche-aktivisteja terrorismilainsäädännön suomin keinoin. Myöhemmin myös Amnesty International nosti asian julkisuuteen. Chilen senaatti hyväksyi Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen vuonna 2008. Sitten valtio hyväksyi alkuperäiskansojen perustuslaillisen tunnustamisen, mutta muutoin sopimuksen täytäntöönpano on jäänyt syrjään. Erityisesti maaomistajuuskysymykset ovat viime vuosina kärjistäneet tilannetta.

Konfliktien valossa Chile on muuten suhteellisen turvallinen maa. Eniten turvattomuutta luo maan kuuluminen maailman järjestysalteimpiin alueisiin.

Chile

Nepalin tilanne on epävaka vuosi-
kymmenen kestäneen maolaistaistelijoien
ja hallituksen välisen sisällissodan vuoksi.
Sisällissodassa kuoli lähes 15 000 ihmis-
tä. Yhteiseen neuvottelupöytään päästiin
vuonna 2006, tilanteen edettyä todella
pahaksi. Vaalit rauhanneuvottelujen jälkeen
käytiin 2008, mutta sisäpoliittinen tilanne
on edelleen epävaka, ja tappaminen on
jatkonut. Mielenosoitukset ja lakot ovat
arkipäivää.

Sosiaalinen eriarvoisuus ja kansalais-
ten humanitaariset tarpeet ovat edelleen
suuria. Maa on nopeasti militarisoitumas-
sa. Armeijan menot syövät peruspalvelui-
hin, kuten terveydenhuoltoon ja koulutuk-
seen, tarvittavia rahoja. Konfliktin aikaisia
ihmisöikeusrikkomuksia ei ole selvitetty.
Rankaisemattomuuden kulttuuri kukoistaa:
monet rikollisista sotilaista palvelevat
YK:n rauhanturvaoperaatioissa. Nepalissa
on erityisen paljon rauhanturvaajia, noin
5 000.

Nepal

Filippiinien eteläisessä osassa
armeija taistelee muslimikapinallisia
vastaan, jotka vaativat itsehallintoaluetta.
Konflikti on jatkunut yli 30 vuoden ajan.
Hallituksen joukkojen ja muslimikapinal-
listen radikaalin islamistiryhmittymän
jäsenten välillä on jatkuvasti taisteluja.
Ryhmä vaatii itsenäistä muslimivaltiota.
Lisäksi kristityillä on omia mielisiryhmiään,
sillä he vastustavat muslimiväestön alueen
itsenäistymistä ja itsenäistä muslimivaltio-
ta. Muslimiväestö haluaisi myös päätös-
vallan alueensa öljy- ja kaasurikkauksiin.
Niistä huolimatta alue on yksi maailman
köyhimmistä. Aseellisten konfliktien seu-
rauksena Filippiineillä on satoja tuhansia
maan sisäisiä pakolaisia. Lisäksi luon-
nonkatastrofit, aliravitsemus, korruptio, ja
alhainen koulutustaso heikentävät maan
turvallisuutta.

Filippiinien turvallisuustilannetta hei-
kentävät terrorismin uhka sekä terrorismin
vastainen sota. Poliittiset levottomuudet
eivät rajoitu vain eteläisiin osiin, ne ovat
mahdollisia ympäri maata.

Filippiinit

Kenia

Keniassa etninen monimuotoisuus
aiheuttaa myönteisten seurausten lisäksi
myös konflikteja. Muun muassa maasait ja
kikujut ovat jo pitkään ottaneet toisinaan
yhteen esimerkiksi maanomistusoikeuk-
sista. Myös kikujujen ja kalenjiinien välit
kärjistyvät ajoittain taisteluiksi. Heidän
riitojensa aiheet ovat lähinnä poliittisia. Et-
nistien ryhmien vihanpidot selittyvät pitkälti
vallan ja taloudellisten mahdollisuuksien
sidonnaisuudesta etniseen alkuperään. Li-
säksi valtavat tuloerot aiheuttavat tyytymät-
tömyyttä. Siksi monet kritisoivat ajatusta,
että Kenian väkivaltaisuuksia aiheuttaisivat
kansalaisten jakautuminen etnisiin ryh-
miin. Levottomuuksien taustalla on lopulta
köyhyys ja maanomistuskysymykset.

Yleensä Kenian turvallisuustilannetta
pidetään vaikeasti ennakoitavana: maa voi
paikoittain muuttua nopeasti levottomaksi.
Jännitteiden ja yhteenottojen lisäksi eri
puolilla maata tehdään väkivaltaisia rikok-
sia ja terrorismin uhka on lisääntynyt.

Lähteitä muun muassa:

Taksvärkki ry, Perustietoja Keniasta,
Etniset ryhmät
Suomen YK-liitto, *Filippiinit*
Suomen suurlähetystö, Santiago de
Chile, Maatiedosto Chile, *Ulko- ja*
turvallisuuspolitiikka
global.finland.fi/Petri Hautaniemi:
Nepal – vakautta hakemassa

Käsinommellut
laukut viimeistel-
lään ja vuoritetaan
ompelukoneella.

Palestiinalaisetkin reilun kaupan piiriin

Palestiina on ollut yli 60 vuotta Lähi-idän konfliktin keskiössä. Turvallisista olosuhteista palestiinalaiset voivat vain haaveilla. Israel rajoittaa palestiinalaisten jokapäiväistä elämää, liikkumista ja työmahdollisuuksia, veden ja sähkön saantia. Gazalaisista 75 % on työttöminä ja 84 % elää köyhyysrajan alapuolella, alle 2 dollarilla päivässä. Länsirannan palestiinalaisilla vastaavat osuudet ovat 50 ja 56 %.

Ongelma on, että Israel ei todellakaan tyydy estämään vain ihmisten vapaata liikkumista. Tavaratkaan eivät helposti liiku rajan yli, Gazasta ei lainkaan, Länsirannalta yleensä vain Jordanian kautta, mikä hidastaa ja vaikeuttaa vientiä. Länsirannan Jeninissä on Fair trade -keskus, joka välittää maataloustuotteita, jotka ovat sertifioituja Reilun kaupan tuotteita.

Käsityötuotteet eivät ole sertifioituja Reilun kaupan tuotteita, vaikka monissa Maailmankauppois-

sa on saatavilla myös käsitöitä. Tämä on suuri puute, sillä ompelutöiden työllistävä vaikutus on maataloustuotteita suurempi, ja ompeleminen kuuluu yleensä kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien naisten työskaraan. Käsityöt joudutaan hankkimaan Maailmankauppoihin muuta kautta kuin reilun kaupan keskuksen kautta, mikä tuo matkaan lisämukia.

Traditionaaliset, tarkoin risti-pistoin koristellut palestiinalaiset käsityöt ovat arvostettuja. Monet paikalliset järjestöt organisoivat naisia, usein yksinhuoltajia, ompelemaan ihastuttavan kauniita perinteisiä laukkuja ja huiveja myyntiin. Aiemmin turistit ostivat niitä innokkaasti, mutta nykyään turistien virta palestiinalaisalueille on vähäinen. Vientin osalta palestiinalaiskäsityöt joutuvat sertifioinnin puutteen lisäksi kilpailukykyvuorin taakse. Länsirannan ja Gazan alueilla valuuttana on Israelin shekeli,

jonka mukana hintataso lähenee varakkaan Israelin hintatasoa. Runsaasti työtä vaativat tuotteet eivät siten voi kilpailla esimerkik-

si Intian halvan valuutan tuotteiden kanssa.

Olisi tärkeää, että reilun kaupan liike voisi kehittää jon-

kinlaisia vientitukia Palestiinan kaltaisille alueille, joissa ihmisten köyhyys on silmiinpistävää, mutta hintataso ei ole kilpailukykyinen. Kun reilun kaupan liike on jo kasvanut maailmanlaajuisesti, voisiko se jopa saada tällaiseen avustusta EU:lta tai joltain YK:n järjestöltä?

Ilona Junka
Arabikansojen ystävyyssseura

Kuvat **Sirkku Kivekäs**

RUOKAA REILUSTI

onelle joulun-
alusajan ko-
hokohtia ovat
pikkujoulut.
Niitä on siellä
sun täällä,
kaikenkokoisia ja -laisia. Pikkujoulut juontavat juurensa adventtiin, joka oli Kristuksen odotuksen ja paaston juhla. 1800-luvun lopulla adventtia alettiin kutsua silloin tällöin pikkujouluksi. Samaan aikaan ylioppilasosakunnat viettivät syyskauden viimeisiä iltamia, joista pikku hiljaa muotoutuivat pikkujoulut. Sotien jälkeen pikkujouluja kutsuttiin myös puurojuhliksi.

Nykyään pikkujoulut yhdistetään rajuun juhlimiseen ja alkoholinkäyttöön. Pikkujouluja voi kuitenkin viettää rauhallisemminkin, parhaiden ystävien kesken vaikkapa pelaten pelejä tai elokuvia katsellen. Tarjolle voi laittaa kaikenlaista helppoa naposteltavaa ja tietenkin glögiä. Ruoka voidaan tehdä yhdessä ja yhdessä voidaan myös tiskata pikkujoulujen loppuksi.

Pikkujoulut voidaan pitää myös kokonaan reilun kaupan pikkujouluina, joissa tarjoiluastiat, tekstiilit ja muu kattaus ovat reilun kaupan tuotteita. Juhlijat voivat myös pukeutua reilusti!

Omega 3 -vuokaleipä

6 dl jauhoja
10 aprikoosia
3/4 dl ruisrouhetta
2 dl siemeniä (kurpitsa, pellava, auringonkukka)
3/4 dl mantelirouhetta
3/4 dl rouhittua cashewpähkinää
1,5 tl ruokasoodaa
1,5 tl suolaa
6 dl vettä, maitoa tai piimää
2 rkl tummaa siirappia
Koristeluun kurpitsan siemeniä

Lämmitä uuni 175 asteeseen. Voitele leipävuoka ja leivitä grahamjauholla. Hienonna aprikoosit. Sekoita kaikki ainekset isossa kulhossa ja kaada leipävuokaan.

Pikkujoulut

Sirrottele leivän päälle siemeniä ja paista alatasolla n. 1 tunti. Tarjoile lämpimänä.

Banaani-suklaaunelma

1 banaani
100 g suklaata

Pilko banaani neljään osaan. Sulata suklaa mikrossa tai vesihauteessa ja kaada se paksult i banaaninpalojen päälle. Anna jäähtyä huoneenlämmössä kaksi tuntia.

Kylmä riisivanukas

4 dl kylmää valmista riisipuuroa
2 rkl sokeria
1 tl vaniljasokeria
1 rkl sitruunamehua
1 appelsiini
1 dl kuohukermaa tai vispautuvaa soijakermaa
sulatettuja pakastemarjoja

Sekoita puuro, sokerit, mehu ja mantelirouhe. Kuori appelsiini ja poista valkoinen osa huolellisesti. Paloittele appelsiini ja lisää palat puuron joukkoon. Vatkaa kerma vaahdoksi ja lisää se puuroseokseen. Laita vanukas tarjoilukulhoon ja koristele se hedelmillä tai marjoilla.

Rooibosglögi

1 dl mustaherukkamehu-
tiivistettä
2 dl rooibosteetä
5 dl vettä
0,75 dl fariinisokeria
4 kanelitankoa
10 mausteneilikkaa
5 maustepippuria

Lisäksi:
kuorittuja manteleita ja rusinoita

Mittaa ainekset kattilaan ja keitä seosta hiljalleen, kunnes mausteiden maku on irronnut nesteeseen. Pane lasien pohjalle ennen täyttämistä manteleita ja rusinoita. Voit käyttää myös luomuumenamehua vaaleaan glögiin. Tällöin mittaa neste maun mukaan.

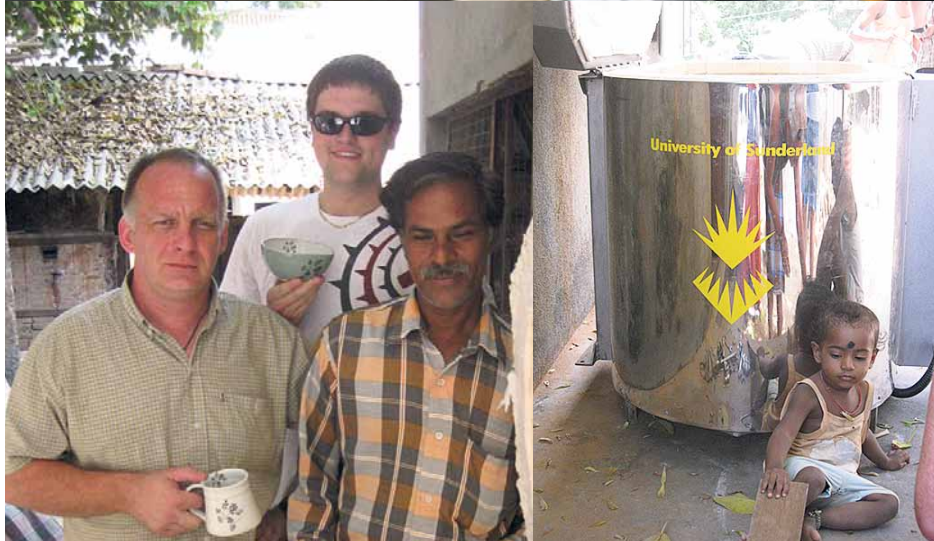
Myslikeksit

100 g leivontamargariinia
5 dl myslää
1 dl sokeria
3 rkl maitojuomaa
2 rkl siirappia
1½ dl vehnäjauhoja
1 tl leivinjauhetta

Sulata margariini ja sekoita siihen loput aineet. Nostele taikinasta nokareita leivinpaperille. Paista 175 asteessa noin 10 minuuttia.

Mika-Petri Lauronen

Intialainen keramiikkapaja ja Sunderlandin yliopisto yhteistyössä

Etelä-Intian Pondicherryssä toimiva pieni reilun kaupan keramiikkapaja Sri Siwam Pottery ja englantilaiset reilun kaupan organisaatio Traidcraft sekä Sunderlandin yliopiston lasi- ja keramiikkalaitos ovat käynnistäneet yhteistyön vuonna 2008. Tästä kertoo laitoksen lehtori Robert Winter.

Sunderlandin yliopiston lasi- ja keramiikkalaitos on alansa laajin Euroopassa. Laitoksella on kansainvälinen tiimi monesta kiinnostuneista kokeneista kouluttajista ja käsityöläisistä. Tutkimustyö linkittyy tiiviisti opetukseen. Laitoksella on yli sata opiskelijaa perusopetuksessa, jatko-opiskeluissa ja tutkimustehetävissä.

Henkilökuntaa ja opiskelijoita kannustetaan toteuttamaan laitoksen ulkopuolisia projekteja. He ovatkin tehneet yhteistyötä erilaisten järjestöjen kanssa eri teemoissa, liittyen mm. koulutukseen, terveyteen, kauppaan ja ympäristöön.

Iso-Britannian suurimpiin reilun kaupan organisaatioihin kuuluva Traidcraft vieraili Sunderlandin lasi- ja keramiikkalaitoksella vuonna 2008. Järjestön

tavoitteena oli saada tekniikkaan ja suunnitteluun liittyviä neuvoja, joita voitaisiin soveltaa Sri Siwam Pottery:n keramiikkatuotteisiin.

Ensireaktioni oli, että vaikka tuotteet olivat hyvin tehtyjä ja pääasiassa soveltuvia kotitalouksien käyttöön, ne olivat Euroopan markkinoille muotoilultaan melko vanhanaikaisia. Lisäksi lasitteet olivat värin ja pintarakenteen kannalta huonoja ja niitä voitaisiin merkittävästi parantaa. Tuotteilta puuttui myös identiteetti, merkki tai muoto, joka yhdistäisi ne Intiaan tai tuottajaryhmään.

Laitoksen henkilökunta keskusteli vierailusta keramiikkapajalle, mutta sitä pidettiin kustannusten vuoksi epätodennäköisenä. Lokakuussa 2008 Siwamin tuotteiden markkinointia toteuttava Reilun kaupan vientijärjestö South Indian Producer Association (SIPA)

onnistui järjestämään Intian hallitukselta rahoituksen 15 päivän työpajamuotoiselle koulutukselle. Työpajassa keskityttiin muotoiluun (design) sekä tekniikan kehittämiseen. Traidcraftilta pyydettiin ehdotuksia sopivaan keraamikkoon, ja he ottivat yhteyttä Sunderlandin yliopistoon. Minut katsottiin sopivimmaksi.

Työpaja järjestettiin Sri Siwamin keramiikkapajalla ja siihen osallistui noin 30 käsityöläistä. Suurin osa käsityöläisistä tuli Pondicherryn alueelta, mutta myös muualta Etelä-Intiasta. Projektin pääpaino oli uuden, eurooppalaisille markkinoille paremmin soveltuvan tuotevalikoiden tuotanto. Roolini oli avustaa uusien tekniikoiden kehittämisessä sekä käsityöläisten ammatitaidon kasvattamisessa. Apuna tässä oli Sunderlandin yliopiston

maisteriohjelman opiskelija Sarah Gee.

Keramiikkapaja sai uuden polttouunin

Vaikka Pondicherry kärsi työpajan aikaan pahimmasta pyörremyrskystä vuosikausiin, onnistui koulutus hyvin. Kokeilimme koulutuksessa monia uusia menetelmiä. Yksi näistä oli lasitteen päälle toteutettavat koristeet, kuten siirtokuvat. Vaikka tekniikan soveltaminen onnistui melko hyvin, se toi esiin, että keramiikkapaja voisi hyötyä suuresti uudenaikaisen sähköisen polttouunin hankinnasta polttoa varten.

Keräsin seuraavan 12 kuukauden ajan yliopisto-opiskelijoiden avulla varoja uunin hankintaa varten. Maaliskuussa 2010 palasimme Intiaan asentamaan polttouunia, joka oli lähetetty laivalla Englannista.

Uuni on nyt toiminnassa, mutta matka oli varsin tapahtumarikas. Olimme suunnitelleet viipyvämme Pondicherryssä kaksi viikkoa. Kahden viikon kuluttua uunia ei kuitenkaan ollut saatu

tullista. Olimme jo lentokentällä odottamassa paluulentoa, itse kovin petettyinä siitä, ettei uunia oltu saatu toimintaan. Nytkin kuuluisaksi tullut islantilaisen tulivuoren purkautumisen synnyttämä tuhkapilvi pysäytti lentoliikenteen täysin. Palasimme Pondicherryyn, ja hämmästyseksemme polttouuni saapui seuraavana päivänä!

Vietimme seuraavat kolme viikkoa Siwamissa testaamassa uunia. Yhteistyöstä olemme hyötynneet itsekin: olemme saaneet oppia käsityötaitoissa, jotka länsimaissa ovat katoamassa. Uunin hankinnassa oli siis kyse enemmän vaihdosta kuin lahjoituksesta.

Jatkamme yhteistyötä Siwamin ja muiden tuottajien kanssa. Haluaisimme tuoda Intiasta käsityöläisiä yliopistolle oppimaan nykyaikaista tekniikkaa. Haluaisimme sisällyttää reilun kaupan opetussuunnitelmaamme jollakin tavoin, ja laajentaa opiskelijoidemme harjoittelumahdollisuuksia Traidcraftin kautta.

Robert Winter

MESTARI-KIRJE

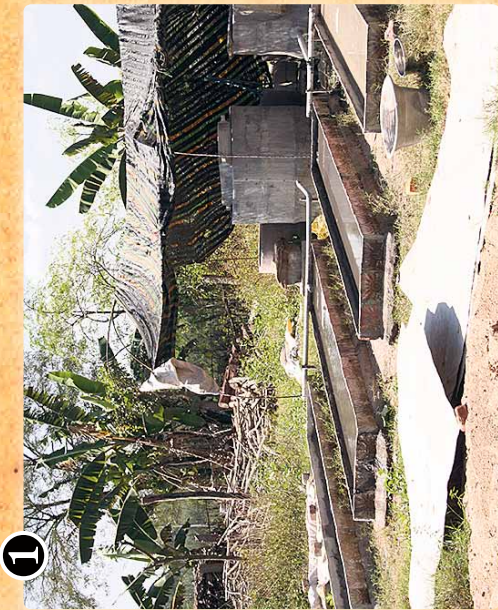

Maailmankaupat on tar-
koitettu itsenäistä
käsitöammatin
harjoittajaa. Mes-
tariksi pääse-
minen edellytti
tiettyjä vuosia ensin oppipoikana, sitten
kissallina. Kun täysin oppinut kissäli pyrki
itse käsitöläismestariksi, hänen tuli am-
mattaitonsa osoitukseen valmistaa oman
alansa mestarinäyte määrättyjen mestarien
valvonnassa. Hyväksytyn mestarinäytteen
suorittamisen jälkeen ammattikunta myönsi
siiitä todistukseksi mestarikirjeen eli mesta-
rikirjan. Mestariaksi päästyään käsitöläinen
oli vuorostaan opettava taitoaan ja tietoaan
eteenpäin ottamalla mestarinverstaaseensa
oppipoikia.

Reilun kaupan käsitöläiset ovat ammat-
tikuntansa mestareita, kissällejä ja oppipoikia,
joiden valmistamat tuotteet ovat mestarinäyt-
teitä niiden kuluttajille. Tällä Maailmankaup-
palehden palstalla tutustutaan käsitötuottei-
den valmistustapoihin ja niiden vaatimaan
ammattitaitoon. Tällä kertaa tarkastelussa
on keramiikka. Käyttökeramiikkaa reilun
kaupan ehdoin valmistaa Etelä-Intiassa Sri
Siwam Pottery.

Savipajalla tehdään tuotteet alusta asti
perinteisin, yksinkertaisin työkaluin, aina
materiaalin sekoittamisesta valmiiden tuot-
teiden lasittamiseen.

Kuvat **Kati Hjerp**

1

3

2

4

5

Keramiikan teko lähtee savimassan valmistuksesta. Sri Siwam Potteryyn käyttämä savimassa on sekoitus viidestä erilaisesta luon-
nonsavesta. Ainekset ja vesi sekoitetaan keskenään suurissa sam-
mioissa. Sitten saviliete valutetaan laakeisiin altaisiin ja roskat
siivilöidään massasta, jotta siitä saadaan pehmeää ja hienojakois-
ta. Saviliettä seisoitetaan ensin altaissa kolme päivää, jolloin se
sedimentoituu pohjalle ja pinnalle kertynyt ylimääräinen vesi on
helppo poistaa.

Vilkon kuluttua saviliete asetetaan kuivumaan aurinkoon tiilikivien
pääle pingotetulle pressulle. Tiilet imevät kosteutta savimassasta
viiden päivän ajan. Sen jälkeen savi varastoidaan puoleksi vuodeksi
tiililevyjen väliin. (kuva 1)

Muodonmuutos tuotteeksi alkaa savipalan punnitsemisesta ennen
dreijlausta. Savi punnitaan, jotta tuotteista tulee samankokoisia.
Savesta muotoillaan moottorikäyttöisellä dreijlalla monenlaisia
astioita. (kuvat 2-3)

Dreijauksen jälkeen tuotetta kuivataan auringossa parin tunnin
ajan, minkä jälkeen sitä voidaan vielä sorvata dreijlalla. Yksityis-
kohdat, kuten mukien korvat, lisätään tässä vaiheessa. Sen jälkeen
tuotteen annetaan vielä kuivua ulkona. (kuva 4)

Raakapoltto eli ensimmäinen poltto savityön kuivuttua on tehtävä,
koska savi sisältää paljon kosteutta. Tämän jälkeen savi ei enää
murene vedessä, mutta imee kosteutta ja voidaan siis lasittaa.
Ennen sähköuunin saamista Sri Siwam Potteryssä raakapoltettiin
puulla lämmitettävässä uunissa. Raakapoltto tapahtuu 700 astees-
sa. Tämän jälkeen tuotteiden annetaan jäähtyä kaksi päivää ennen
värjäystä ja lasittamista. Ennen viimeistelyä astioiden pohjat käsi-
tellään väriä hylkivällä steariinilla.

Värkäsitellyt tuotteet upotetaan lasitteluun. Savi imee kosteutta
itseensä, joten lasite jää jauhomaiseksi saven pinnalle. Sri Siwam
Pottery on kehittänyt tuotteisiinsa erityisiä lasitteita mm. puu-uunin
ja riisinyvien tukasta. Lasitetut tuotteet poltetaan toistamiseen,
tällä kertaa 1400 asteessa. Lasituspoltoissa lasiteaines sulaa ja
savi tiivistyy kovaksi ja kestäväksi. Astioiden annetaan jäähtyä
uunissa kolme päivää ennen astioiden laadun tarkistamista ja pak-
kaamista. (kuva 5)

Solidaari- suutta – mutta kenelle?

*Olemmeko me teollisuus-
maiden rikkaat luomassa
suhteita kehitysmaiden rik-
kaiisiin ja unohdammeko me
samalla sekä teollisuus- että
kehitysmaiden köyhät, kysyy
Edda Kirleis.*

Kehitysmaakaupat luokkayhteiskunnissa

Keski- ja yläluokkaiset kirkkoon kuuluvat kotirouvat – joiden lapset ovat jo aikuistuneet ja lentäneet pois pesästä – myyvät yhdessä uraaluovien opiskelijoiden kanssa – jotka pohjustavat tulevaa työpaikkaa kehitysmaailman rikkaalla puoliskolla. Ja nämä keski- ja yläluokkaiset kotirouvat yhdessä uraaluovien opiskelijoiden kanssa perustavat, joskus jopa riistäviä, projekteja tuottamaan ja myymään eksoottisia projekteja ulkomaalaisille kehitysmaakaupoille ja oman luokkansa jäsenille maapallon köyhällä puoliskolla.

Onko tämä kehitysmaakauppa?

Olin mukana seurakunnan kehitysmaakaupassa Hannoverin slummialueella, lähiössä johon oli keskittynyt suuri määrä huumeongelmia, rikollisia, työttömiä ja ulkomaalaisia. Ryhmämme jäsenet tulivat pääasiassa keskiluokkaisesta taustasta. Tavaroidemme myyminen lähiön marketeissa tuntui miltei naurettavalta; mahdollisilla asiakkaillamme ei koskaan tulisi

SOLIDAARISUUTTA - MUTTA KENELLE?

Kehitysmaakaupat luokkayhteiskunnissa

Keski- ja yläluokkaiset kirkkoon kuuluvat kotirouvat – joiden lapset ovat aikuistuneet ja lentäneet pois pesästä – myyvät yhdessä uraaluovien opiskelijoiden kanssa – jotka pohjustavat tulevaa työpaikkaa kehitysmaailman rikkaalla puoliskolla. Ja nämä keski- ja yläluokkaiset kotirouvat yhdessä uraaluovien opiskelijoiden kanssa perustavat, joskus jopa riistäviä, projekteja tuottamaan ja myymään eksoottisia tavaraita ulkomaalaisille kehitysmaakaupoille ja oman luokkansa jäsenille maapallon köyhällä puoliskolla.

Onko tämä kehitysmaakauppa?

Olin mukana seurakunnan kehitysmaakaupassa Hannoverin slummialueella, lähiössä jonne oli keskittynyt suuri määrä huumeongelmia, rikollisia, työttömiä ja ulkomaalaisia. Ryhmämme jäsenet tulivat pääasiassa keskiluokkaisesta taustasta. Tavaroidemme myyminen lähiön marketeissa tuntui miltei naurettavalta; mahdollisilla asiakkaillamme ei koskaan tulisi olemaan rahaa ostaa tuotteitamme. He reagoivat hyökkäävästi: ”Me olemme tarpeeksi köyhiä jo nyt. Miksi te haluatte meidän, joilla ei ole juuri mitään, lahjoittavan ihmisille kaukaisissa maissa?” He olivat oikeassa. Me odotamme heidän vain myötäilevän meidän keskiluokkaista näkemystämme; sympatiaa köyhille kaukaisille riistetyille ihmisille ylemmyyden tunteella.

Kuitenkin köyhät Saksassa ovat samalla lähtöviivalla kuin ne köyhät, joiden puolesta taistelemme niin sanotuissa kehitysmaissa. Heillä on oikeus pyytää meitä katsomaan heidän ongelmiaan ensin.

Olemmeko me teollisuusmaiden rikkaat luomassa suhteita kehitysmaiden rikkaiisiin ja unohdammeko me samalla sekä teollisuus- että kehitysmaiden köyhät, kysyy Edda Kirleis.

olemaan varaa ostaa tuotteitamme. He reagoivat hyökkäävästi: ”Me olemme tarpeeksi köyhiä jo nyt. Miksi te haluatte meidän, joilla ei ole juuri mitään, lahjoittavan ihmisille kaukaisissa maissa?” He olivat oikeassa. Me odotamme heidän vain myötäilevän meidän keskiluokkaista näkemystämme; sympatiaa köyhille kaukaisille riistetyille ihmisille ylemmyyden tunteella.

Kuitenkin köyhät Saksassa ovat samalla lähtöviivalla kuin ne köyhät, joiden puolesta me taistelemme niin sanotuissa kehitysmaissa. Heillä on oikeus pyytää meitä katsomaan heidän ongelmiaan ensin.

Miksi meidän on niin paljon helpompaa tehdä työtä kaukaisten köyhien hyväksi? Onko se eksoottisempaa, vaarattomampaa ja helpompaa? Miksi me emme työskentele esimerkiksi työttömien projekteissa omissa maissamme?

Kerran me näytimme dioja Intian maattomien työläisten ti-

lanteesta vanhusten kodissa tässä samaisessa lähiössä. Välittömästi ihmiset alkoivat muistelemaan saman kaltaisia kokemuksiaan työttöminä työläisinä 20-luvulla. Heistä tuntui, kuin heidän tarinansa olisi kerrottu uudelleen. Mikään ei kuulostanut enää vieraalta ja eksoottiselta.

Tämän kaltainen kokemus on harvinainen. Yleensä meidän metodimme ovat yhtä keskiluokkaisia kuin ajatusmaailmamme; koko poliittinen pamflettipainokulttuuri, puheet ja keskustelut kokouksissa on keskiluokkainen tapa ohittaa tärkeä osa yhteiskuntaa. Meidän kehitysmaakaupamme ja toimemme tuntuvat ylellisyydeltä työttömän silmissä – työttömän, jonka toimeentulo riippuu työnantajan tarjoamista kuutamokeikoista.

Mutta miksi emme kouluttaisi keskiluokkaa? Ovathan he suuri osa länsimaista yhteiskuntaa. He ovat osallisia epäoikeudenmukaisissa kaupan rakenteissa,

Miksi meidän on niin paljon helpompaa tehdä työtä kaukaisten köyhien hyväksi? Onko se eksoottisempaa, vaarattomampaa ja helpompaa? Miksi me emme työskentele esimerkiksi työttömien projekteissa omissa maissamme?

Kerran me näytimme dioja Intian maattomien työläisten tilanteesta vanhusten kodissa tässä samassa lähiössä. Välittömästi ihmiset alkoivat muistelemaan saman kaltaisia kokemuksiaan työttöminä työläisinä 20-luvulla. Heistä tuntui kuin heidän tarinansa olisi kerrottu uudelleen. Mikään ei kuulostanut enää vieraalta ja eksoottiselta.

Tämän kaltainen kokemus on harvinainen. Yleensä meidän metodimme ovat yhtä keskiluokkaisia kuin meidän ajatuskannamme; koko poliittinen pamflettipainokulttuuri, puheet ja keskustelut kokouksissa on keskiluokkainen tapa ohittaa tärkeä osa yhteiskuntaa. Meidän kehitysmaakaupamme ja toimemme tuntuvat ylellisyydeltä työttömän silmissä – työttömän, jonka toimeentulo riippuu työnantajan ehdoilla tehdystä kuutamokeikoista (vrt. Günter Wallraf, lat huom).

Mutta miksi emme kouluttaisi keskiluokkaa? Ovathan he suuri osa länsimaista yhteiskuntaa. He ovat osallisia epäoikeudenmukaisissa kaupan rakenteissa, koska he tavallaan hyöttyvät niistä. Keskiluokka tarvitsee tietoa ja tiedostuksen tason kohottamista ymmärtääkseen poliittisen roolinsa. He tarvitsevat uudelleen koulutusta. Uusia muotoja todellisen solidaarisen otteen luomiseksi täytyy löytää.

”Molempien maailmojen” köyhien täytyy olla mukana. Ensimmäinen askel uutta kohti on vanhan peruskuvion rikkominen: pohjoinen on aina riistäjä ja etelä aina riistetty. Tämä saa meidät unohtamaan omat köyhämme ja uskomaan vakaasti kolmannen maailman rikkaita, edes kysymättä kumpien puolella he ovat – rikkaiden vai köyhien.

Myyminen ja ostaminen on riippuvuussuhde – toinen osapuoli on vahvempi ja toinen heikompi, ellei osallisia epäoikeudenmukaisissa kaupan rakenteissa, koska he tavallaan hyöttyvät niistä. Keskiluokka tarvitsee tietoa ja tiedostuksen tason kohottamista ymmärtääkseen poliittisen roolinsa. He tarvitsevat uudelleen koulutusta. Uusia muotoja todellisen solidaarisen otteen luomiseksi täytyy löytää.

Edda Kirleis, Bangladesh

Tämän artikkelin kirjoittaja, Edda Kirleis, on ollut mukana kehitysmaa-liikkeessä vuodesta 1978. Hän on työskennellyt sekä vapaaehtoisena että kokopäiväisenä työntekijänä kehitysmaakaupoissa ja kehitysyhteistyöjärjestöissä Länsi-Saksassa ja myös kansalaisjärjestöissä Intiassa ja Bangladeshissa. Viimeiset kaksi vuotta Edda Kirleis on asunut Bangladeshissa.

koska he tavallaan hyöttyvät siitä. Keskiluokka tarvitsee tietoa ja tiedostuksen tason kohottamista ymmärtääkseen poliittisen roolinsa. He tarvitsevat uudelleen koulutusta. Uusia muotoja todellisen solidaarisen otteen luomiseksi täytyy löytää.

”Molempien maailmojen” köyhien täytyy olla mukana. Ensimmäinen askel uutta kohti on vanhan peruskuvion rikkominen: pohjoinen on aina riistäjä ja etelä aina riistetty. Tämä saa meidät unohtamaan omat köyhämme ja uskomaan vakaasti kolmannen maailman rikkaita, edes kysymättä kumpien puolella he ovat – rikkaiden vai köyhien.

Ostaminen ja myyminen on riippuvuussuhde – toinen osapuoli on vahvempi ja toinen heikompi, ellei samalla käydä kauppaa kahteen suuntaan. Tämän takia muun toiminnan on saatava lisäjä jalansijaa kehitysmaakauppaliikkeessä. Tämän toiminnan tulisi nousta yhteistyöstä länsimaiden

köyhien organisaatioiden kanssa: antifasistisen liikkeen (monet työväenluokan ihmiset ovat siinä mukana Länsi-Saksassa), lähiökomiteoiden, naisryhmien ja työttömien liikkeen. Jos emme uskalla ottaa tätä askelta jatkamme vain rajoittunutta dialogiamme keskiluokkaisten kotirouvien ja kehitysmaasuuntautuneiden akateemisten opiskelijoiden välillä ympäri maailman, unohtaen ne joiden puolesta luulottelemme tekevämme töitä.

Edda Kirleis, Bangladesh

Kirjoittaja on ollut mukana kehitysmaa-liikkeessä vuodesta 1978. Hän on työskennellyt sekä vapaaehtoisena että kokopäiväisenä työntekijänä kehitysmaakaupoissa ja kehitysyhteistyöjärjestöissä Länsi-Saksassa ja myös kansalaisjärjestöissä Intiassa ja Bangladeshissa. Viimeiset kaksi vuotta Edda Kirleis on asunut Bangladeshissa.

Ilmestynyt Kehitysmaa kauppa-lehdessä 1/1990. Alkuperäinen kieliasu.

TILAA

Maailmankauppalehti

Reilun kaupan erikoislehti jo vuodesta 1984.

Kehitysmaiden arki ja työ. Ihmiset tuotteiden takana.

Tilaa lehti vuodeksi (4 nroa) maksamalla 10 € lehden tilille 800016-70928507. Kirjoita viestikenttään tilaajan nimi ja postitusosoite. → www.maailmankaupat.fi/maailmankauppalehti

MAAILMA MUUTTUU OSTOS KERRALLAAN

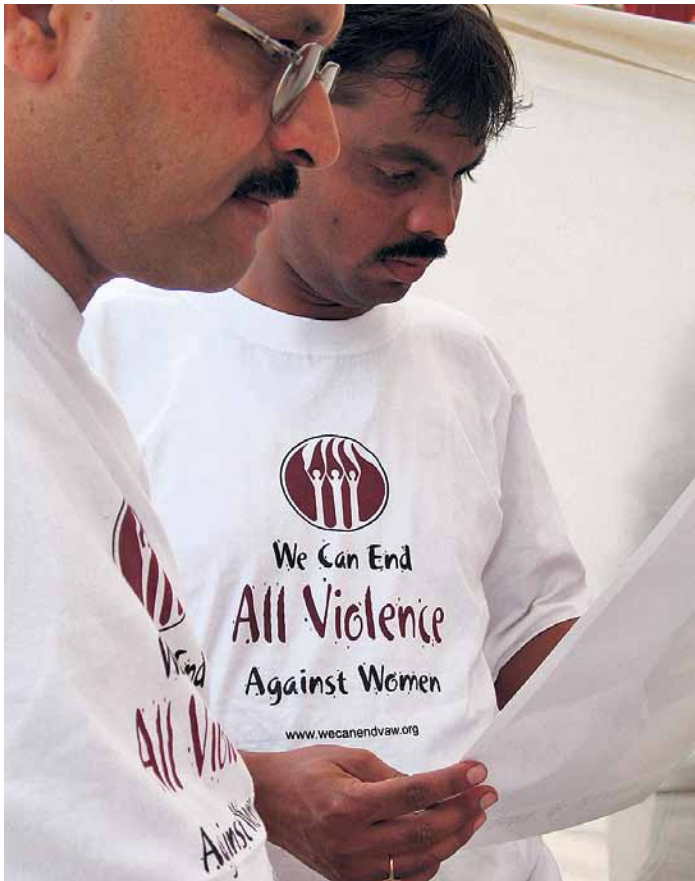
TUTUSTU

Maailmankauppalehden
uudistuneisiin nettisivuihin osoitteessa
www.maailmankaupat.fi/maailmankauppalehti

KEHITYSPOLITIikka

Naiset mukaan rauhanneuvotteluihin

kuva Anastasia Lapintie

Tänä syksynä on kulunut 10 vuotta siitä, kun YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus. Päätöslauselma oli voitto kansainväliselle naisliikkeelle, joka oli jo vuosikymmenien ajan halunnut kiinnittää maailman päättäjien huomiota naisten tilanteeseen aseellisissa selkkauksissa. Yhtäältä konfliktit koettelevat naisia ja tyttöjä usein eri tavoin kuin poikia ja miehiä, toisaalta naisilla on sellaista annettavaa, joka tähän mennessä on paljolti jätetty käyttämättä.

Päätöslauselmalla on kolme päätavoitetta: mahdollistaa naisten osallistuminen rauhanneuvotteluihin ja -rakennukseen, suojella naisia ja tyttöjä konfliktien väkivallalta, joka usein on luonteeltaan seksuaalista ja erityisen julmaa, sekä ennaltaehkäistä konflikteissa tapahtuvia naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien loukkauksia. Esimerkiksi naisten tukeminen taloudelliseen riippumattomuuteen, toimivan oikeusjärjestelmän rakentaminen, naisten ja tyttöjen kouluttaminen tai kunnolliset lisääntymis-terveyspalvelut ehkäisevät ennalta naisiin kohdistuvia rikkomuksia.

Päätöslauselmaa on toteutettu tuskastuttavan hitaasti. Naiset sivuutetaan edelleen, kun rauhanhankkeita kootaan. Niissä

neuvotteluissa, jotka on käyty vuosien 2000 ja 2008 välillä, on YK:n mukaan vain 8 prosenttia osallistujista ollut naisia. Ei liioin

naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ole kyetty lopettamaan. Tästä on karmaiseva esimerkki Kongo. Sen jälkeen, kun sota siellä alkoi, on

lähemmäs puoli miljoonaa naista raiskattu tietoisena sodankäynnin strategiana.

Joukkoraiskauksia tapahtuu niin kauan kuin sotaa käyvässä maissa vallitsee rankaisemattomuuden kulttuuri. Väkivallan lopettamiseksi on oleellista saada syylliset oikeuteen. Ruotsalainen Margot Wallström on hiljan valittu YK:n erityisedustajaksi työskentelemään konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan lopettamiseksi. Nyt on tärkeää, että hänen toimistonsa saa kunnolliset resurssit.

YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon suosittaa tuoreessa raportissaan seitsemän kohdan ohjelmaa päätöslauselman 1325 toteuttamisen tehostamiseksi. Pääsihteeri viittaa analyysiin, joka osoitti, että jälleenrakennusrahoista vain muutama prosentti käytettiin naisia suoraan hyödyttävillä tavoilla. Pääsihteeri ehdottaakin, että YK:n hallinnoimista jälleenrakennusrahoista korvamerkittäisiin 15 % naisten asemaa edistäviin tarkoituksiin.

Tämän lisäksi naiset pitää

ottaa mukaan kaikkeen suunnitteluun. Esimerkiksi pakolaisleirin huonosti sijoitettu uusi kaivo voi altistaa seksuaaliselle väkivallalle, hyvin sijoitettu suojata siltä. Pääsihteeri kiinnittää myös erityistä huomiota konfliktialueilla työskenteleviin ruohonjuuritason naisjärjestöihin, ja kannustaa jäsenvaltioita antamaan tukensa näille. Tässä on Suomellakin parantamisen varaa.

Suomi on laatinut, kuten reilut parikymmentä muutakin YK:n jäsenvaltiota, kansallisen toimintaohjelman päätöslauselman toteuttamiseksi. Pohjoismaisen 1325-verkoston tekemässä vertailussa, jossa olivat mukana viiden Pohjoismaan kansalliset ohjelmat, Suomi selviytyi ykköseksi. Ei Suomenkaan ohjelma kuitenkaan kattava ole. Siitä puuttuu kaikkein tärkein: budjetti.

Konfliktinjälkeinen sopiminen ja uudelleenrakennus voidaan nähdä mahdollisuutena uuteen, tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan, jossa kaikkien – naisten ja tyttöjen, miesten ja poikien – oikeudet huomioidaan. Pitää muistaa, että päätöslauselma 1325 ei käsittele sodan tekemistä turvallisemmaksi naisille, vaan rauhan turvaamista kaikille.

Elina Hatakka

Kirjoittaja on 1325-verkoston koordinaattori.

UUTISPALA

Verkkokaupat tarjoavat perinteisiä kehitysmaatavaroita

Suomalaiset ovat löytäneet verkkokaupat, joiden myynnin kasvu oli viime vuonna 49 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Verkossa sekä tehdään ostoksia että vertaillaan hintoja ja tutkitaan mistä myymälästä ostos kannattaa käydä tekemässä. Kii-reiseen joulunlusaikaan haetaan myös helpotusta verkkokaupasta. Joulumyynnin arvioidaan kasvavan tänä vuonna taloustaantumaa edeltävälle tasolle, ja kasvusta suuri osa saattaa mennä verkkokauppojen pussiin.

Reilun kaupan merkkituotteet ovat suomalaisten saatavilla tavallisissa ruokakaupoissa, mutta sertifiointi kattaa lähes pelkästään raaka-aineita, kuten puuvillaa tai kahvin. Jotkut tekstiilituotteet

tehdään reilun kaupan puuvillasta, ja tietyt kahvit paahdetaan reilun kaupan raakakahvista. Ser-

tifioituja raaka-aineita on tullut koko ajan lisää, ja järjestelmä ei ole laajentunut kattamaan muuta

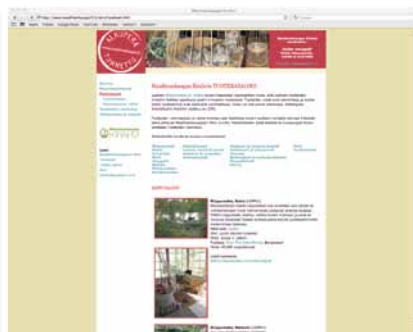
kuin niitä yhä enenevän määrän.

Reilun kaupan käsityötuotteet ovat perinteisiä maailmankauppatuotteita. Koska Maailmankauppoja on vain parillakymmenellä, parantaa verkko-ostamisen mahdollisuus tuotteiden saatavuutta merkittävästi. Maailman-

kaupat Kirahvi ja Juuttiputiikki tarjoavat laajan valikoiman perinteisiä kehitysmaatavaroita omissa verkkokaupoissaan. Tuotevalikoimiin kuuluvat intialaisten ja bangladeshilaisten käsityöläisyhteisöjen valmistamat tuotteet, joita Kirahvi ja Juuttiputiikki tuovat maahan itse.

Kirahvi ja Juuttiputiikki maahantuovat noin 20 käsityöläisryhmän tuotteita. Erilaisia tuotteita on yli 200 kodin sisustuksesta laukkuihin ja vaatetukseen. Juuttiputiikin ja Kirahvin sivuilta löytyy paitsi tuotekuvasto, myös tietoa ja kuvia tuotteiden tekijöistä, työmenetelmistä ja materiaaleista.

→ www.juuttiputiikki.fi/katalogi/
→ www.maailmankaupat.fi/kirahvi

REILUN KAUPAN TOIMIJAT

Maailmankauppojen liitto ry
www.maailmankaupat.fi

- Suomessa toimivien Maailman-
kauppa- ja Kehityskauppapayh-
teistöjen yhteistyöjärjestö.
- Useat liiton jäsenet ylläpitävät
reilun kaupan erikoismyymälöitä,
joissa on myynissä laaja valikoi-
ma kehityskauppojen oikeudenmukai-
sin ehdoin tuotettuja käsitöitä ja
elintarvikkeita.
- Liitto ja sen jäsenet tiedottavat,
kouluttavat ja toimivat monin
tavoin kehitysyhteistyössä.

Reilun kaupan edistämisyhdistys ry
www.reilukauppa.fi

- Reilun kaupan edistämisyhdistys
on 30 järjestön muodostama
yhdistys, jonka tehtävänä
on tiedottaa Reilun kaupan
merkkijärjestelmästä sekä valvoa
Reilun kaupan merkin käyttöä
Suomessa ja Baltiassa. Suomessa
myydään noin 1 400 Reilu kauppa
-sertifioitua tuotetta.
- Maailmankauppojen liitto on yksi
perustajajäsenistä.

Reilun kaupan puolesta Repu ry
www.repu.fi

- Repu toimii reilun ja ekologisen
maailmankaupan edistämiseksi.
Vapaaehtoistoimintaa yli 10
paikkakunnalla.

KANSAINVÄLISET TOIMIJAT

WFTO
(World Fair Trade Organisation)
www.wfto.com
Kansainvälinen reilun kaupan yhteis-
työjärjestö, jonka jäseninä on niin
kehityskauppojen tuottajia, Maailman-
kauppoja kuin maahantuojia. Entiseltä
nimeltään IFAT.

EFTA
(European Fair Trade Association)
www.eftafairtrade.org
Eurooppalaisten reilun kaupan maa-
hantuojien järjestö.

NEWS!
(Network of European World Shops)
www.worldshops.org
Eurooppalaisten Maailmankauppojen
verkosto. Jäseninä 13 liittoa, jotka
edustavat noin 2700 Maailmankaup-
paa, joissa on noin 100 000 vapaaeh-
toistyöntekijää.

**Fairtrade Labelling Organizations
International (FLO)**
www.fairtrade.net
Reilun kaupan kansainvälinen yhteis-
työjärjestö, joka muun muassa luo
Reilun kaupan kriteerit ja tukee Reilun
kaupan tuotteiden tuottajia.

FLO-Cert
www.flo-cert.net
FLO-Cert-yritys vastaa Reilun kaupan
valvonnasta ja sertifiointista.

FINE
WFTOn, EFTAn, NEWS!n ja FLOn
yhteistyöelin, joka pyrkii vaikuttamaan
päättökenttään Brysselissä sijaitse-
van yhteisen edunvalvontatoimiston
kautta.

**MAAILMANKAUPAT JA
KEHITYSKAUPAT SUOMESSA**
Maailmankauppojen liiton
jäsenkaupat aakkosjärjestyksessä
paikkakunnan mukaan

Reilun Kaupan Tähti/A-Star Oy
Hämeentie 48
00500 Helsinki
p. 09 773 4323
tahti@kaapeli.fi
www.reilunkaupantahti.fi

Maailmankauppa Kirahvi
Vain tapahtuma- ja nettimyyntiä.
Postiosoite:
c/o Tuija Saloranta
Hakatie 5 B 10
40900 Säynätsalo
p. 050 376 2424
kirahvi@maailmankaupat.fi
www.maailmankaupat.fi/kirahvi

Maailmankauppa Kielä
Ivalontie 12
99800 Ivalo
p. 040 732 9497
kiela.inari@pp.inet.fi

Maailmankauppa Päivantasaa
Koskikatu 11
80100 Joensuu
p. 050 443 5503
paivantasaa@elisanet.fi
www.elisanet.fi/paivantasaa/

Maailmankauppa Mango
Kauppakatu 5
40100 Jyväskylä
p. 014 216 431
mango@maailmankauppa.inet.fi
www.maailmankauppamango.net

Jokilaakson Maailmankauppa
Kumpulantie 15
42100 Jämsänkoski
p. 040 538 7091 (Arja Paakkanen)
arja.paakkanen@saunalahti.fi

Kokkolan Maailmankauppa
Torikatu 13
67100 Kokkola
p. 06 831 3264
klanmaailmankauppa@netti.fi

Kouvola Maailmanpuu
Myyntipiste:
Ekokauppa Luonnotar
Kivimiehenkatu 7 (torin laidalla)
Kouvola
p. 040 596 6264
luonnotar@ekokauppaluonnotar.fi
Yhdistyksen yhteystiedot:
kouvola.maailmanpuu@gmail.com
www.kouvola.maailmanpuu.com

Kuhmon Kehityskauppa
Seurakuntakeskus
88900 Kuhmo
p. 08 655 0465 (Sointu Sallinen)
kuhmonmaailmankauppa@luukku.com

Maailmankauppa Sikitiko
Mymälä 016, Kauppahalli
53100 Lappeenranta
p. 05 415 3651
kehylpr@pp.inet.fi
yhdistykset.etela-karjala.fi/kemayh/

Lohjan Maailmankauppa
Karstuntie 2
08100 Lohja
p. 019 331 646
lohja@maailmankaupat.fi
www.lohjanmaailmankauppa.fi

Mikkelin Kehityskauppa
Järjestöpuoti Onnen Okariina
Pulkisen kulma
Savilahdenkatu 12
50100 Mikkeli
p. 046 6199 229
kemamikkeli@suomi24.fi
www.kemamikkeli.fi

Juuttiputiikki
Hallituskatu 11 L 4
90100 Oulu
puh./fax 08 311 5189
putiikki@juuttiputiikki.fi
www.juuttiputiikki.fi

**Raahen Maailmankauppa
Hiirenkorva**
Koulukatu 3
92100 Raahen
p. 08 221781
hiirenkorva@suomi24.fi

Maailmankauppa Elimu
Rovakatu 9
96100 Rovaniemi
p. 044 318 2188
maailmankauppa.elimu@gmail.com
www.maailmankauppa.elimu.org

**Savonlinnan kehityskauppa
Savanni**
Olavinkatu 48
57100 Savonlinna
p. 015 514 456
kema.sln@gmail.com
www.maailmankaupat.fi/savonlinna/
www.savanni.blogspot.com/

Tampereen Kehityskauppa
Kohmankaari 3
33310 Tampere
p. 03 344 6770
fax 03 345 0521
posti@kehityskauppa.org
www.kehityskauppa.org

Maailmankauppa Tasajako
Kehräsaari, A-talo
33200 Tampere
p. 03 222 8826
tasajako@tasajako.org
www.tasajako.org/

Maailmankauppa Aamutähti
Eerikinkatu 5
20100 Turku
p. 02 250 2191
fax 02 251 7465
aamutahti@aamutahti.net

**Rauhanpuolustajien
Maailmankauppa**
Alinenkatu 26 B
23500 uusikaupunki
p. 02 841 6532

Äetsän Kehityskauppa
Kontintie 5
38300 Kiikka
p. 040 848 8845 (Sinikka Olä)
p. 050 363 9562 (Sirkka Nylund)

YHDISTYKSET JA
TOIMINTARYHMÄT

Hyvinkään kehityskauppa
Kirsi Mankila
Männikkötie 2 B 14
05830 Hyvinkää
p. 0400 419 148
kirsimankila@gmail.com

Kajaanin kehityskauppa
c/o Päivi Turunen
Pihkapolku 25
87500 Kajaani

Kuopion kehityskauppa
Juutti ry
c/o Elämänlanka
Torikatu 17
70110 Kuopio
p. 017 261 4774
juutti.ry@gmail.com

Uusi Tuuli ry (Estelle)
Aurinkotehdas
Kirkkotie 6–10, 20540 Turku
p. 02 233 9313
laiva: 040 596 9918
fax 02 2371 670
uusituuli@estelle.fi
www.estelle.fi

HYVÄN MIELEN
JOULULAHJOJA

Rovaniemen reiluimmasta kaupasta
Maailmankauppa ELIMUSTA

Reilun kaupan merkkituotteita ja
käsitöitä sekä ekologisia pesuaineita
ja hygieniatuotteita.
Solidaarisuuskalenterit vuodelle
2011 saapuneet!

MAAILMANKAUPPA
ELIMU

ROVAKATU 9 • 96100 ROVANIEMI
p. 044 318 2188
www.maailmankauppa.elimu.org

AVOINNA:
MA-PE KLO 11–18,
LA 11–15, SU 12–16
(JOULUN JÄLKEEN
MA-PE 11–17, LA 11–15)